

Bakgrunn for utredningsprogram

Søker/sak:	Statnett SF/- 420 kV kraftledning Klæbu - Viklandet
	Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal/Klæbu, Trondheim, Melhus, Skaun, Orkdal, Meldal, Rindal,
Fylke/kommune:	Surnadal og Sunndal
Ansvarlig:	Siv Sannem Inderberg
Saksbehandler:	Hans Jørgen Bihli
Dato:	12.06.2014
Vår ref.:	201305330-107 KN: 15/2014
Sendes til:	Statnett SF og offentligjøres på www.nve.no/kraftledninger

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Statnett SF – 420 kV kraftledning fra Klæbu transformatorstasjon til Viklandet transformatorstasjon

Innhold

1	Meldingen.....	2
2	Behandling	2
2.1	Høring av melding og forslag til utredningsprogram	3
2.2	Møter	3
3	Innkomne merknader.....	3
3.1	Lokale myndigheter.....	4
3.2	Regionale myndigheter.....	8
3.3	Sentrale myndigheter.....	10
3.4	Regionale- og sentrale lag og foreninger.....	11
3.5	Grunneiere, rettighetshavere, berørte naboer og lokale lag.....	12
3.6	Andre.....	29
4	NVEs vurdering.....	30
4.1	Suppleringer og presisering av utredningskrav til foreslått utredningsprogram	31
4.1.1	Innledning.....	31
4.1.2	Prosess og metode	31
4.1.3	Beskrivelse av anleggene	33
4.1.4	Alternativer og byggemetoder som skal vurderes i utredningsarbeidet	35
4.1.5	Tiltakets virkninger for miljø og samfunn.....	37
4.2	Utredningskrav som ikke er inkludert i utredningsprogrammet.....	42
5	Forelegging av utredningsprogram.....	44
6	Oppsummering	45

1 Meldingen

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) mottok 22.10.2013 en forhåndsmelding med forslag til utredningsprogram fra Statnett SF for en ny 420 kV kraftledning mellom Klæbu transformatorstasjon i Klæbu kommune og Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune som erstatning for dagens 300 kV ledning på strekningen. Den meldte nye 420 kV ledningen er ca. 135 km lang og vil berøre Klæbu, Trondheim, Melhus, Skaun, Orkdal og Meldal kommuner i Sør-Trøndelag og Rindal, Surnadal og Sunndal kommuner i Møre- og Romsdal. Kraftledningen er planlagt innom Klæbu, Orkdal, Trollheim og Viklandet transformatorstasjoner.

Oppgraderingen er planlagt ved at det bygges en ny 420 kV ledning først, før eksisterende 300 kV ledning mellom Klæbu og Viklandet kan rives. På strekningen fra Klæbu til etter kryssingen av Orkdalen har Statnett meldt fem alternative traseer på inntil 37 km. Fra etter kryssingen av Orkdalen til Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune har Statnett kun meldt ett alternativ som innebærer parallellføring med eksisterende 420 kV og 300 kV ledninger. I meldingen har Statnett ikke prioritert mellom hvilken side av eksisterende 420 kV ledning den nye ledningen bør bygges.

Statnett har utarbeidet meldingen med forslag til utredningsprogram i medhold av plan- og bygningsloven med forskrift.

Figur 1: Oversiktskart over meldt 420 kV kraftledning.

2 Behandling

NVE behandler meldingen etter plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger av 26.06.2009. I dette notatet sammenfattes og diskuteres høringsuttalelsene som har kommet inn i forbindelse med høring av meldingen. På grunnlag av forslag til utredningsprogram, innkomne merknader, møter og NVEs egne vurderinger, fastsetter NVE et utredningsprogram for tiltaket. Dette gjøres i eget brev. Utredningsprogrammet bør leses i sammenheng med dette notatet.

2.1 Høring av melding og forslag til utredningsprogram

NVE sendte meldingen på høring 18.11.2013, med frist for å komme med høringsuttalelser innen 31.01.2014. Høringen av meldingen ble kunngjort i Norsk Lysningsblad, Adresseavisen, Aura Avis, Driva, Avis Sør-Trøndelag, Tidens Krav og Trønderbladet. Meldingen ble også lagt ut til offentlig ettersyn i de berørte kommunene. Følgende instanser fikk meldingen på høring:

Klæbu kommune, Trondheim kommune, Melhus kommune, Skaun kommune, Orkdal kommune, Meldal kommune, Rindal kommune, Surnadal kommune, Sunndal kommune, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal fylkeskommune, Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark, Miljødirektoratet, Mattilsynet, Statens vegvesen Region Midt-Norge, Forsvarsbygg, Luftfartstilsynet, Statens strålevern, DSB Region Midt-Norge, Istad Nett AS, Trønder Energi Nett AS, Orkdal Energi AS, Svorka Energi AS, Sunndal Energi AS, Norsk Ornitologisk Forening, Kristiansund og Nordmøre Turistforening, Trondhjems Turistforening, Bellona, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, ZERO, Fortidsminneforeningen, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norges Bondelag Regionalt, Norges Jeger og Fiskerforbund – regionalt, Allskog, Norges Skogeierforbund, Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal, Trondheimsregionens Friluftsråd, Avinor AS, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Møre og Romsdal Bonde og Småbrukarlag, Norskog, Forum for natur og friluftsliv Møre og Romsdal, Forum for natur og friluftsliv Sør-Trøndelag, Trollheimen Reinbeitedistrikt.

Meldingen ble i tillegg sendt til orientering til Olje- og energidepartementet og NIBR v/senter for konsekvensutredninger.

Statnett sendte ut orienteringsbrosjyre til alle grunneiere innenfor 100 meter på hver side av alle meldte traséalternativer. I orienteringsbrosjyren ble det blant annet opplyst om høringen og fristen for uttalelse. Det er ikke et krav i lovverket at grunneiere/rettighetshavere skal orienteres om meldingen, men NVE mener det er viktig å involvere berørte grunneiere og rettighetshavere så tidlig som mulig i prosessen.

2.2 Møter

I forbindelse med høringen av meldingen arrangerte NVE møte med Surnadal og Rindal kommune 07.01.2014. Sunndal kommune, Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Møre og Romsdal fylkeskommune var også invitert til dette møtet. 08.01.2014 ble det arrangert møter med Skaun kommune og Orkdal kommune. Meldal kommune var invitert til møtet i Orkdal. Den 09.01.2014 arrangerte NVE orienteringsmøte for Melhus kommune, Klæbu kommune og Sametinget. Trondheim kommune, Reindriftsforvaltningen, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag var også invitert til dette møtet.

NVE holdt offentlige møter i Surnadal 07.01.2014, i Orkanger 08.01.2014 og i Melhus 09.01.2014. På møtene orienterte NVE om behandlingsprosessen for meldingen og Statnett orienterte om prosjektet.

3 Innkomne merknader

NVE mottok 88 høringsuttalelser til meldingen.

3.1 Lokale myndigheter

Klæbu kommune oversendte i brev av 07.02.2014 følgende vedtak fattet i Formannskapet 06.02.2014:

”Klæbu kommune mener at kraftledningen må føres parallelt med TrønderEnergis 66 kV-ledning over Skjøla. Dette vil medføre god avstand til eksisterende boliger i området, og legger samtidig bedre til rette for eventuell framtidig utbygging i området.”

Av saksfremlegget går det frem at det ikke foreligger planer om utbygging av området i dag, men kommunen mener området er bynært og at det kan være attraktivt på sikt.

Melhus kommune oversendt i brev av 03.02.2014 følgende vedtak fattet i kommunestyret 28.01.2014:

”Melhus kommune mener melding med forslag til konsekvensutredning gir en god beskrivelse av tiltaket og forhold som skal utredes.

Melhus kommune ber om at det blir gjennomført visualiseringer som viser master gjennom Melhuslandskapet som bidrar til å redusere de visuelle forstyrrelsene. Samtidig bes det om at en av mastene synliggjøres som et landemerke i visualiseringene.

Melhus kommune ber om at det utredes et alternativ der eksisterende trase for dagens 420 kV brukes også for ny 420 kV ut fra Klæbu trafostasjon. Ledningen samkjøres så med alternativ 1.1 ved Hjellen ut av kommunen. Dette vil da gi to parallelle 420 kV i en trase ut av området.

Dette begrunnes med:

Vi mener da at vi kan få ryddet vekk en stor del av dobbel traseføring over større LNF områder i Melhus kommune. Dette må også være hensiktsmessig med tanke på drift og vedlikehold av linjetrase. Varmbo boligfelt som er et av de tettest bebodde områdene i dagens trase vil da unngås. Med dette trasevalg vil vi også unngå å båndlegge framtidige muligheter for sentrumsnære områder for råstoffutvinning og deponi i Vassfjellet.”

Skaun kommune oversendte i brev av 07.02.2014 følgende vedtak fattet i kommunestyret den 06.02.2014:

”Skaun kommune er positiv til at ny 420 kV kraftledning legges utenfor etablerte og planlagte boligområder og det synes så langt at det sørlige alternativet, alternativ traséløsning 1.2, er den beste løsningen. Imidlertid må det utføres konsekvensutredning for alle de alternative traséløsningene og det bør utarbeides visuelle framstillinger for å synliggjøre konsekvensene ved de forskjellige alternativene inngrepene.”

Orkdal kommune oversendte i høringsuttalelse av 30.01.2014 følgende vedtak fattet i kommunestyret 29.01.2014:

”Orkdal kommune tar framlagte forslag, som beskriver bygging av ny 420 kV ledning som erstatning for eksisterende 300 kV-ledning, til etterretning. Kommunen har flere forslag til omlegging av traseen og flere innspill til utredningsprogrammet. En viser til strekpunktene i saksbehandlers vurdering og vedlagte kart. Orkdal kommunestyre ber om at det ved kryssing av Orkdalen velges en trase slik at man unngår nærføring nærmere enn 105 meter fra bolighus i hht kommuneplan. Hvis dette er umulig må ledningen legges i kabel.”

Av saksfremlegget fremgår det at Orkdal kommune mener traséalternativ 1.0 virker best fordi dette alternativet vil berøre minst mulig nytt areal. Kommunen legger også frem et forslag om en alternativ

trasé som gjør at man unngår å ta i bruk nytt areal i Orkdal. Orkdal kommune mener de har rettslig bindende bestemmelser til kommuneplanen når det gjelder fareområder – kraftlinjer. Retningslinjene sier at det ikke er tillatt å føre opp luftledninger nærmere boliger, skoler og barnehager eller institusjoner enn de vedtatte avstandene. Dersom kraftledningene kommer nærmere kreves jordkabel. De samme bestemmelsene sier at det ikke er tillatt å føre opp boliger, skoler og barnehager nærmere eksisterende kraftledninger enn de vedtatte avstandene. For 420 kV ledninger er sonen satt til 105 meter og for 300 kV ledninger er sonen satt til 67 meter. Orkdal kommune har for øvrig følgende innspill:

- ” Framstilling av aktuell linjetrase på kartene er ikke god, da en som leser vil tro at ny linje forslås lagt der hvor blått strek er inntegna. Under orienteringa fra Statnett ble det opplyst at det ikke er beslutta hvilken side av enten gammel 300 kV- eller eksisterende 420 kV linje, den nye linja planlegges lagt.

- Kommunen ønsker at en ensidig velger å legge den nye linja nord for eksisterende 420 kV, der de går parallelt med hverandre, såfremt dette ikke kommer i konflikt med eksisterende bolig-/fritidsbebyggelse. Bakgrunnen for dette er at en ikke ønsker å binde opp store areal som ikke kan benyttes til noe som helst. Skisse på aktuell situasjon ble beskrevet i orienteringsmøte den 08.01.14.

- Kommunen ønsker at i forbindelse med kryssinga av Orkdalen, skal det vurderes et alternativ med å føre den nye linja nord for og parallelt med eksisterende 420 kV.

- I forbindelse med kryssinga av Orkdalen må det lages en oversikt over hvor mange bolighus som er i nærområdet til de ulike alternativene og hvilke avstander inn til linja det er snakk om for de ulike boligene.

- Kommunen ber om at det blir gjennomført en visualisering for de forskjellige kryssingsalternativene for linja som skal krysse Orkdalen.

- Kommunen støtter løsningen som gjør at ny linje går utenom Husaby i Skaun, men er i sterkt i mot at linja legges i «nytt-/uberørt areal» sør for Alvåsen og videre gjennom Munklia naturreservat. I tillegg vil linja krysse både Munklitjønna og Strømtjønna som er en del av vannressursen som i dag fungerer som reserve drikkevannskilde for Orkdal kommune. Orkdal kommune foreslår derfor et alternativ 1.5 som binder alternativ 1.0 og 1.2 sammen, slik at en unngår inngripen i et område som er relativt lite berørt av tekniske inngrep. Flere setergreider og hytter vil få nytt alternativ 1.2 og 1.3 i mot sør. Kommunen vil i den forbindelse be om at alternativ 1.2 og 1.3 visualiseres fra nordlig kant for å dokumentere landskapsvirkningen av disse to alternativene.

- Orkdal kommune synes det positivt at den gamle 300 kV linja fjernes fra setergrenda Geitbuan. Samtidig er det uheldig at foreslått alternativ 1.2 og 1.3 kommer så vidt nære markagården Munklia med sitt fine kulturlandskap.

- Kommunen tar som en selvfølge at gammel 300 kV rives og fjernes etter at ny linje er kommet på plass. Gammel trase for 300 kV må frigis å tilbakeføres til grunneier.

- Kommunen mener at det må være en utstrakt bruk av avbøtende tiltak for å dempe uheldige virkninger av en ny ledning.

- Kommunen vil minne om at kart over prioriterte viltområder ikke finnes i sentrale databaser og at det derfor vil være viktig å kontakte kommunen direkte for å få tilstrekkelig informasjon om disse forholdene.”

Meldal kommune oversendte i brev av 29.01.2014 følgende vedtak fattet i hovedutvalg for utvikling og drift den 22.01.2014:

”Kommunen sender en høringsuttalelse der det understrekes betydningen av å begrense naturinngrep så mye som mulig. Sannsynligvis vil videre utredninger vise at det meldte alternativet med å legge ny ledning parallelt med, og nordvest for, eksisterende 420 kV har minst negative konsekvenser. Kommunen gjør samtidig oppmerksom på at dette alternativet berører et antall hytter og grunneiendommer, og forutsetter at det etableres direkte kontakt med disse slik det er beskrevet i meldingens kapittel 3.6. Vedlagte høringsuttalelse sendes til Norges vassdrags- og energidirektorat.”

I saksframlegget skriver kommunen at det basert på nåværende kunnskap kan se ut som om det eneste meldte alternativet gjennom kommunen parallelt med eksisterende 420 kV ledning, er den mest skånsomme løsningen. Kommunen har fått opplysninger om at det er registrert flere salamanderlokaliteter i nærheten av traseen og at disse ikke er registrert i Artsdatabanken. Meldal kommune forutsetter at disse opplysningene tas med i det videre utredningsarbeidet. Kommunen mener det er nødvendig med videre utredninger av miljø og samfunn for å begrense naturinngrep og andre negativ konsekvenser.

Den planlagte kraftledningen vil berøre områder avsatt til LNFR i kommuneplanen, og i et av LNFR-områdene som berøres er det gitt tillatelse til å oppføre spredt fritidsbebyggelse. Kommunen er ikke kjent med om grunneierne har ønsker om å fradele tomter i områder som blir berørt av tiltaket. Kommunen gjør oppmerksom på at følgende eksisterende bebyggelse ligger nærmere enn hundre meter fra senterlinjen av planlagt ny kraftledningstrasé:

- Hytte ved Hoslynga på gnr.181/bnr. 3 – ca. 75 meter fra ny trasé
- Hytte på gnr. 173/bnr.15 – ca. 75 meter fra ny trasé
- Fradelt, ubebygd hyttetomt gnr. 179/bnr. 14 blir liggende nesten helt inntil ny trasé
- Seterstue på gnr. 173/bnr. 14 – ca. 20 meter fra ny trasé
- Hytte på gnr. 173/bnr. 1 – ca. 40 meter fra ny trasé

Kommunen mener det mest sannsynlige alternativet til å bygge på nordsiden av eksisterende 420 kV ledning er å bygge parallelt på sørsiden. Et slikt alternativ vil føre til et bredt belte mellom de to 420 kV ledningene etter at eksisterende 300 kV ledning er revet. Ifølge kommunen er alternativet uheldig for skogbruket og vil bety et større og mer synlig naturinngrep. Alternativet på sørsiden vil medføre at ingen bebyggelse kommer nærmere enn 100 meter fra traseen, men ledningen vil komme nærmere Garbergsgårdene og et større antall hytter.

Rindal kommune oversendte i høringsuttalelse av 29.01.2014 følgende vedtak fattet i kommunestyret 29.01.2014:

”Rindal kommune peker på at det er berøringspunkter med hyttefelt, boligområde, friluftsområder, steinbrudd og skog. Kommunen vil derfor på det sterkeste anbefale at den nye 420 KV-ledningen gjennom Rindal bygges etter samme linjeføring som dagens 300 kV-ledning, på sørsida av nåværende 420 kV-ledning. Den nye ledningen må likevel gjerne krysse over til nordsida i nærheten av fylkesgrensa ved Storholt.

Rindal kommune ber om at NVE pålegger Statnett å utrede hvordan bygging etter ei slik linjeføring best kan la seg gjennomføre.

Rindal kommune ber videre om at NVE sørger for at:

- *transport må skje mest mulig langs eksisterende veger. Der det bygges nye veger, må dette skje i samarbeid med grunneier, og etter vegnormaler for landbruksveger.*
- *gammel 132 kV-linje gjennom bygda etter hvert rives, om det ikke er bruk for den til ev. ny småkraft eller annen lokal verdiskaping.*
- *det må utarbeides forpliktende retningslinjer for skjøtsel av linjetraséen i vernskog.”*

Av saksframlegget vedlagt kommunestyrevedtaket fremgår det at traseen vil berøre følgende hyttefelt/boligfelt/reguleringsplaner:

- Grøset sameie
- Furuhaugmarka
- Tifjellet
- Løset/Glennhaug (område for spredt boligbygging)
- Skjellen steinbrudd

Kommunen peker på at kraftledningen vil kunne berøre friluftsområder ved Igeltjønnå, fra utfartsløypene østover, Grønlivatnet og Furuhaugmarka. Med unntak for hytteområdene ovenfor, mener kommunen ulempene først og fremst er av visuell karakter. Rindal kommune viser til at skogbruket er pålagt restriksjoner i skogsdrift i klimautsatte områder (vernskog). Ved forrige konsesjon satte NVE vilkår om at rydding i vernskogområder skulle skje på en skånsom måte, men dette er ifølge kommunen ikke fulgt opp. Grunneierrepresentantene mener det denne gangen må settes krav om forpliktende retningslinjer for skjøtsel av traseen i vernskogområder.

Surnadal kommune oversendte i brev av 24.02.2014 følgende vedtak fattet i kommunestyret 13.02.2014:

”Surnadal kommune er i utgangspunktet nøgd med forslaget til utredningsprogram som går fram av meldinga, men ønsker ytterlegare merknad/utredning på ein del punkt.

1. *Under utgreiing om sanering av liner, må det tas omsyn til at det i framtida vil vere behov for transport av lokalt produsert kraft i Todalen på eit linenett med lågare spenningsnivå (132 kV). Vurderinga må innehalde nedgradering av eksisterande 320 kV line til 132 kV line på delar av strekninga som ei moglegheit.*
2. *Det må utgreiast om det er mulig å sanere 300 kV line frå Trollheim mot Orkdal opp mot tilførsel av kraft frå nord inn mot Trollheim (vindkraft) før ny line blir bygd i same trasé.*
3. *Under punktet om alternativ må det utgreiast på kva side av eksisterande trasé den nye lina skal ligge. Mange signal tyder på at ny line må ligge på nordside av trasé inn til Trollheim frå aust og krysse i transformatorstasjonen til sørsida vidare til Viklandet.*
4. *Linetraséar og kryssingar må koordinerast med plasseringa av Trollheim transformatorstasjon. Terrengtilpassing av stasjonen må grundig vektleggast her.*
5. *Mast på «ekra» til Sven Olav Svinvik v/parkering på arboretet. Støtter rådmannens forslag, men ønsker at Statnett ser på om denne masta kan «kamoufleres» eller gjeres mindre voldsom – synsmessig og estetisk.”*

Av saksvurderingen fremgår det at Surnadal kommune mener det er viktig at prosjektet blir sett i sammenheng med Trollheim transformatorstasjon, slik at kraftledningen ikke får en uheldig plassering

som følge av plassering av transformatorstasjonen og omvendt. Surnadal kommune ber derfor om at det foretas en visualisering av anlegget der både transformatorstasjonen og kraftledningene inngår.

Sunnal kommune oversendte i brev av 05.02.2014 følgende vedtak fattet av økonomi- og planutvalget 28.01.2014:

”1. Økonomi- og planutvalget setter pris på at ny kraftledning blir bygd så snart som mulig til erstatning for eksisterende 300 kV-ledning på strekningen Klæbu -Viklandet.

2. Utvalget ber om at det blir valgt en løsning som legger minst mulig beslag på areal, det vil si at ny ledning bygges øst for eksisterende 420 kV-ledning, der dette er mulig. Nærføring til hus på Ålvundeid må vurderes spesielt. Den nye kraftlinja må legges over Todalsfjorden på en slik måte at den ikke hindrer mulig brobygging i dette området.

3. Utvalget ber om at eksisterende 132 kV-ledning fra Aura til Todalen eller Ranås i Surnadal kommune blir revet når ny ledning er ferdigbygd. Dette er viktig for deler av boligbebyggelsen på Sunndalsøra, intensivt brukte friarealer, en kirkegård, naturreservat ved Sunndalsfjorden og viktige friluftsområder.”

3.2 Regionale myndigheter

Møre og Romsdal fylkeskommune har gitt høringsuttalelse den 04.02.2014. Fylkeskommunen slutter seg til de overordna målene med oppgraderingen av kraftledningen Klæbu – Viklandet/Aura, som i stor grad er sammenfallende med fylkeskommunens egne mål: bedre forsyningssikkerheten i regionen og tilrettelegging for planlagt og potensiell fornybar energiproduksjon i Midt-Norge og Nord-Norge.

Fylkeskommunen mener det foreslåtte utredningsprogrammet er godt og ivaretar både direkte og visuell påvirkning av kulturminner og kulturmiljø. Ved en eventuell konsesjon vil fylkeskommunen vurdere å kreve registreringer i forbindelse med utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan).

Ifølge fylkeskommunen er det flere nyere tids kulturminner i Rindal, Surnadal og Sunndal kommuner, og de mener det kan spesifiseres i utredningsprogrammet at kulturminner og kulturmiljø også kan omfatte større kulturlandskap, der både kulturminneverdier, naturmangfold, friluftsliv, reiseliv m.m. inngår. Ifølge Møre og Romsdal fylkeskommune er mange nyere tids kulturminner ikke registrert fra tidligere, og de mener derfor konsekvensutredningen bør skje på bakgrunn av undersøkelser i felt. Særlig gjelder dette for berørte utmarksområder og fylkeskommunen trekker fram at det er viktig å beskrive de visuelle virkningene ut fra omkringliggende kulturminner og kulturmiljø.

For temaet friluftsliv vises det til nettsiden www.gislink.no hvor friluftslivsområder fremgår. Fylkeskommunen mener dette kan brukes i utredningene, men at verktøyet må suppleres med lokal informasjon fra kommuner og organisasjoner om bruk/bruksverdi av områdene. Fylkeskommunen mener utarbeidelse av MTA-plan er viktig for å sikre tilgjengelighet til lokale friluftslivsområder i anleggsfasen, og ber om at NVE sikrer at slike planer blir utarbeidet med lokal medvikning gjennom formelle prosesskrav.

Fylkeskommunen viser til at 300 kV- ledningen kan bygges om i eksisterende trasé ved riving og bygging i seksjoner, men at dette har driftsmessige og økonomiske utfordringer. Møre og Romsdal fylkeskommune mener konsekvensutredningen må gi flere detaljer om dette, slik at ulempene ved løsningen kan vurderes opp mot fordelene med redusert arealinngrep.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal skriver i høringsuttalelse av 24.01.2014 at de ser positivt på at den planlagte 420 kV ledningen på strekningen i Møre og Romsdal er foreslått bygget langs dagens

trasé. De er også fornøyd med at eksisterende 300 kV ledning er planlagt revet, og at man skal vurdere å rive 132 kV ledningen Orkdal-Trollheim-Ranes-Aura på strekningene mellom Trollheim og Orkdal og mellom Ranes og Aura. Fylkesmannen har ellers ingen vesentlige merknader til meldingen eller det foreslåtte utredningsprogrammet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag kom med høringsuttalelse av 20.01.2014.

Miljøvern: Fylkesmannen peker på at den planlagte kraftledningen krysser flere naturvernområder og viktige naturtyper, og at dette skal utredes i konsekvensutredningen. Ved kryssing av Gaula og Orkla må virkningene for naturmangfoldverdiene langs vassdragene og kollisjonsfare for fugl som har naturlige trekkruiter langs vassdragene utredes. Fylkesmannen viser til at traséalternativ 1.2 passerer gjennom Munklia naturreservat og at en ny kraftledning gjennom reservatet vil komme i konflikt med verdiene i verneområdet bl.a. ved at rydding langs traseen gjør skogen mer utsatt for vind. Fylkesmannen mener det må gjøres en grundig vurdering av dette i konsekvensutredningen.

Landbruk og bygdeutvikling: Fylkesmannen understreker at det videre i planarbeidet må søkes løsninger som minimerer inngrepet i verdifulle landbruksområder. Fylkesmannen mener det er positivt at det fokuseres både på arealomfang og driftsulemper, og understreker at arronderingsmessige forhold før og etter også må synliggjøres i konsekvensutredningen. Ifølge Fylkesmannen er det i tillegg viktig å gjøre rede for berørt arealkvalitet, jordens- og skogens produksjonsevne (bonitet) og konsekvenser for jordbrukets kulturlandskap.

Samfunnssikkerhet: Fylkesmannen mener tiltaket vil være viktig for å sikre fremtidig god kraftforsyning i regionen.

Reindriftsforvaltningen Sør Trøndelag/Hedmark (Reindriftsavdelingen i Sør-Trøndelag) skriver i høringsuttalelse av 10.12.2013 at reindrifta i Trollheimen ikke er nevnt i det foreslåtte utredningsprogrammet fra Statnett. Reindriftsforvaltningen gjør oppmerksom på at deler av traseen ser ut til å gå innenfor avtaleområdene for Trollheimen reinbeitedistrikt, og de forventer at det gjøres en utredning av konsekvenser tiltaket kan få for reindrifta. Reindriftsforvaltningen mener følgende tema/problemstillinger bør utredes:

- *"Gjeldende lovgrunnlag (bl.a. Reindriftsloven, Vedtak om rett til å utøve reindrift i Trollheimenområdet, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag, Lov om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal, leieavtaler mellom grunneiere og Trollheimen sitje mv.)*
- *Reindriftas bruk av de ulike områdene*
- *Hvilke konsekvenser vil tiltaket kunne få for reindrifta (både under anleggsfasen og etter at prosjektet er fullført)?*
- *Hva er de samlede effektene av eksisterende og planlagte inngrep innenfor Trollheimen sitje?*
- *Hvordan har liknende prosjekter påvirket reindrifta andre steder?*
- *Ev. avbøtende tiltak."*

Reindriftsforvaltningen understreker at reindrifta må bli vurdert på lik linje med andre brukerinteresser innenfor tiltaksområdet. Reindriftsforvaltningen har gjort en foreløpig vurdering av tiltaket og de mener tiltaket sannsynligvis ikke vil få alvorlige negative konsekvenser for reindrifta i Trollheimen. Vurderingen forutsetter bruk av samme trasé og god dialog under planleggings- og anleggsfasen.

3.3 Sentrale myndigheter

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser i høringsuttalelse av 27.02.2014 at det foreslåtte traséalternativet 1.0 ved Skjøla i Trondheim kommune passerer i nærheten av to nasjonalt viktige pukkforekomster og steinbrudd som er i drift. Direktoratet for mineralforvaltning skriver videre at det meldte traséalternativet passerer svært nær en av forekomstene i Trondheim kommune, omtalt som Vassfjellet pukkverk. Forekomsten er av Norges geologiske undersøkelse (NGU) verdivurdert som nasjonalt viktig.

Direktoratet viser til samfunnets store behov for pukk og grus og at arealene omkring dagens driftsområder er tilgjengelige for mulige/sannsynlige utvidelser i årene fremover. Det pekes på viktigheten av å ha en slik langsiktig pukkforekomst i Trondheimsregionen. Direktoratet for mineralforvaltning ber om at den foreslåtte traseen legges betydelig lengre sør enn det meldte alternativet 1.0, eller eventuelt i god avstand på nordsiden av forekomstene. Vedlagt uttalelsen ligger kart som viser forekomstenes verdi som naturressurs.

Miljødirektoratet skriver i høringsuttalelse av 28.01.2014 at det foreslåtte utredningsprogrammet fremstår som ryddig. Flere av de meldte traséalternativene kommer i konflikt med verneområder og vil ifølge Miljødirektoratet ha en rekke ulemper for miljøet. Miljødirektoratet savner en vurdering av den samlede belastningen en ny 420 kV kraftledning medfører, jf. naturmangfoldloven § 10.

Miljødirektoratet mener også beskrivelse av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder må inkluderes i utredningsprogrammet. Utredningen bør ifølge Miljødirektoratet vurdere hvordan eksisterende trasé helt eller i stor grad kan gjenbrukes. Med en slik løsning bør eventuelle konflikter med parallellføring kunne unngås. Der eksisterende trasé ikke gjenbrukes, mener Miljødirektoratet det bør gjøres undersøkelser og kartlegging med tanke på tilbakeføring og eventuell kompensasjon for en ny trasé.

Sametinget skriver i høringsuttalelse av 27.11.2013 at den nye kraftledningen potensielt kan ha store virkninger på samisk næringsutøvelse og samfunn, særlig knyttet til reindrift og kulturminner. Meldal, Rindal, Surnadal og Sunndal kommuner ligger innenfor Trollheimen reinbeitedistrikt og Sametinget mener det er viktig å ta hensyn til dette i det videre arbeidet. Ifølge Sametinget må en utredning av reindrift inneholde følgende:

- *”Beskrivelse av reindriftnæringens bruk av området.*
- *Beskrivelse av direkte og indirekte beitetap som følge av de samlede virkningene av prosjektet, inkludert anleggsperioden.*
- *Beskrivelse av hvordan sammenlignbare prosjekter har innvirket på reindriften andre steder.*
- *Vurdering av avbøtende tiltak.”*

Sametinget forutsetter at reindriftnæringa involveres i arbeidet og at det holdes løpende kontakt med Reindriftsforvaltningen og Trollheimen reinbeitedistrikt.

De meldte traséalternativene er planlagt gjennom områder hvor det er registrert samiske kulturminner og Sametinget mener det er sannsynlig at det finnes mange uoppdagede kulturminner i området. De minner videre om at samiske kulturminner kan finnes mange steder hvor det ikke er samisk aktivitet i dag. Sametinget mener det vil være en fordel på dette stadiet i prosessen å lage en samlet oversikt over kjente kulturminner og områder hvor det kan finnes uoppdagede kulturminner. Det må gjøres en vurdering av hvordan tiltaket kan innvirke på selve kulturminnene, men også det fortidige og nåtidige samiske kulturlandskapet de befinner seg i. I tillegg fremhever Sametinget at samlede virkninger av alle større tiltak innenfor området må vurderes. Sametinget erfarer fra andre saker at dette bør igangsettes så tidlig som mulig i prosessen.

Sametinget ønsker ikke konsultasjon på dette tidspunktet i konsesjonsprosessen, men vil vurdere behovet for konsultasjon når konsesjonssøknaden med konsekvensutredning sendes på høring.

Jernbaneverket skriver i høringsuttalelse av 22.01.2014 at bygging av ny 420 kV kraftledning over Jernbaneverkets eiendom må skje i samsvar med jernbaneloven, forskrift om elektriske forsyningsanlegg, forskrift om elsikkerhet i elektronisk kommunikasjonsnett og Jernbaneverkets tekniske regelverk. Jernbaneverket understreker at dette betyr at kraftledningen bygges slik at den ikke forstyrrer Jernbaneverkets infrastruktur. Jernbaneverket opplyser at det skal gis skriftlig tillatelse til arbeid nærmere enn 30 meter fra jernbanespor. Statnett må videre søke om tillatelse for å strekke liner over Jernbaneverkets eiendom.

Forsvarsbygg skriver i høringsuttalelse av 29.01.2014 at luftspennene over Sunndalsfjorden og over Todalsfjorden utgjør permanente trusler mot alle lavtflygende luftfartøy. Ved værtypen med lave skyer er luftrommet rett over og langs Sunndalsfjorden og Todalsfjorden den eneste muligheten rednings- og ambulanshelikoptre har til å ta seg fram til befolkningssentrene innenfor spennene. Forsvarsbygg mener derfor det er i lokalbefolkningens interesse å få fjernet disse luftspennene, og de mener fjord- og dalspenn må fjernes og alternative traseer utredes når muligheten byr seg. Ifølge Forsvarsbygg kan spennene over Sunndalsfjorden, Todalsfjorden og Ålvunddalen fjernes ved å bygge den meldte kraftledningen langs østsiden av Todalsfjorden til Todalen, for deretter å følge eksisterende 132 kV kraftledning på tvers av Viromdalen og videre til Sunndalsøra og Aura.

Forsvarsbygg understreker at det gjelder følgende generelle prinsipper for kraftledninger:

- Kraftledninger og master bør være mest mulig synlig for lavtflygende fly/helikoptre, spesielt under dårlige siktforhold.
- Kraftledninger bør ikke krysse daler, elver og vann mer enn absolutt nødvendig. Det er ved krysningspunktene at kraftledningen er spesielt farlige for lavtflygende luftfartøy.
- For luftfarten er det viktig at kraftledningene er godt synlige, og det bør ikke iverksettes avbøtende tiltak for å kamuflere kraftledninger.

Forsvarsbygg opplyser videre at kraftledninger skal rapporteres og merkes etter forskrift om rapportering og registrering av luftfartshindre av 14.04.2003.

Ifølge Forsvarsbygg omfatter ikke framlagte utbyggingsalternativ riving av eksisterende og farlige fjord- og dalspenn. Forsvarsbygg ber om at det utredes alternative traseer. Forsvarsbygg mener også problemene forårsaket av dårlig vær knyttet til eksisterende spenn og luftfart må inkluderes i utredningsprogrammets pkt. 10.3.7. Værstatistikk med skybaser for området vil gi en indikasjon på hvor ofte et helikopter hindres i å nå Sunndalsøra og Todalen fra vest. Forsvarsbygg prioriterer ikke mellom de alternative traseene i meldingen.

3.4 Regionale- og sentrale lag og foreninger

Naturvernforbundet i Orklaregionen v/Knut Bonvik kom med høringsuttalelse av 19.01.2014. Naturvernforbundet tolker det slik at styrking av nord-sør forbindelsen gjennom regionen enten kan gjøres ved bygging av en ny kraftledning over Fosen til Snillfjord eller ved en indre løsning som beskrevet i meldingen. Naturvernforbundet peker på at utbygging av kraftledningen over Fosen krever et bindende vedtak om utbygging av vindkraft i Fosen og i Snillfjord. Ut fra et naturmessig synspunkt mener naturvernforbundet at oppgradering av kraftledningen mellom Klæbu og Viklandet er å foretrekke. Naturvernforbundet i Orklaregionen har for øvrig følgende kommentarer:

1. Fra kommunegrensen mellom Orkdal og Skaun til Orkdal transformatorstasjon (Blåsno) er det meldt tre traséalternativer og naturvernforbundet mener alt. 1.0 er det beste alternativet. Alt. 1.0 vil ifølge naturvernforbundet i liten grad gi negative konsekvenser for områder som i dag er inngrepsfrie sammenlignet med alt. 1.2 og alt. 1.3, som berører Munklia naturreservat, viltområder og et spesielt barskogområde. Naturvernforbundet i Orklaregionen vil påklage vedtaket dersom et av disse alternativene blir valgt.
2. Naturvernforbundet mener Statnett bør utrede et alternativ som kobler sammen alt. 1.0 og alt. 1.2 for å redusere virkningene for bebyggelsen i Skaun.
3. På strekninger der den nye 420 kV ledningen parallellføres med eksisterende 420 kV ledning og 300 kV ledning, mener naturvernforbundet at det så langt som mulig må tilstrebes å legge den nye kraftledningen ved siden av eksisterende 420 kV ledning slik at inngrepene samles. Dersom den nye 420 kV ledningen bygges parallelt med 300 kV ledningen vil man få et område mellom ledningene som ikke kan benyttes.

3.5 Grunneiere, rettighetshavere, berørte naboer og lokale lag

Klæbu kommune:

Roger André Hansen Tømmervold og Hege Skjevik (gnr. 42/bnr. 16 og 26) skriver i høringsuttalelse av 23.01.2014 at kraftledningen er planlagt nær den bebygde eiendommen 42/26 og den ubebygde tomten 42/16 på Skjøla i Klæbu kommune. Den ubebygde tomten er planlagt regulert til boligformål og grunneierne mener det ikke er tatt hensyn til dette. Dersom kraftledningen bygges i den meldte traseen mener Tømmervold og Skjevik at tomten vil være ødelagt i hele 420 kV- ledningens levetid. Ifølge grunneierne er det dokumentert farer forbundet med elektromagnetiske felt knyttet til kraftledninger og de ber om at det blir utredet hvorvidt deres eiendommer får magnetfeltnivåer over $0,4 \mu\text{T}$.

Tømmervold og Skjevik spør om det er mulig å bygge 420 kV ledningen i Vattåsen der Trønder Energi bygger 66 kV ledningen Klæbu-Gimse. Denne ledningen var opprinnelig planlagt i traseen der 420 kV ledningen nå er meldt, men den ble ifølge grunneierne flyttet for å skåne bebyggelsen. Tømmervold og Skjevik mener den eksisterende 300 kV ledningen over Skjøla er ruvende i terrenget og at det ikke blir bedre med en ny kraftledning parallelt. Området er mye brukt til friluftsliv både sommer og vinter. Vedlagt uttalelsen ligger ortofoto som viser eksisterende bebyggelse og dagens 300 kV kraftledning.

Ole A. Tømmervold m.fl. skriver i høringsuttalelse av 25.01.2014 at de er fire familier som har hver sin bolig ved Skjøla i Klæbu kommune, inntil eksisterende 300 kV ledning mellom Klæbu og Viklandet. Tømmervold m.fl. kan godta at den nye 420 kV ledningen bygges mellom 66 kV ledningen Klæbu-Gimse og dagens 300 kV ledning Klæbu-Viklandet, men de mener den beste løsningen er å bygge den nye 420 kV ledningen i Vattåsen nordvest for den nybygde 66 kV ledningen Klæbu-Gimse. Ifølge Tømmervold m.fl. har man her rikelig plass til å bygge en 420 kV ledning uten å komme i nærheten av boliger eller hytter.

De protesterer mot at 420 kV- ledningen eventuelt bygges i sammen trasé som eksisterende 300 kV ledning, da de mener ledningen ligger for nære boligene.

Hovsten Cont. og Gjenvinning AS (gnr. 40/bnr. 2 og gnr. 42/bnr. 1) skriver i høringsuttalelse av 29.01.2014 at de driver med produksjon av bioflis og søppelsortering på eiendommen. Det opplyses om at NVE har gitt avviksmelding på grunn av for liten avstand mellom ledninger og tømmerlunner, som lagres for flisproduksjon. Hovsten opplyser at masten på eiendommen står nede i en dalbunn og er

lav sammenlignet med terrenget. På eiendommen 42/1 er det regulert deponi og denne fyllingen vil etter hvert få samme problem med avstand til de strømførende linene.

Trondheim kommune:

Hilde og Jon Rokseth (gnr. 210/bnr. 2) opplyser i høringsuttalelse av 31.01.2014 at de eier eiendommen Hjellen-søndre, som ser ut til å bli berørt av traséalternativ 1.1. Rokseth har eksisterende 420 kV ledning over eiendommen i dag. Ifølge grunneierne vil en ny kraftledning komme nærmere bolighusene og de vil få flere mastepunkter på dyrkamark, noe som gir ulemper i form av ekstra kjøring og ugrasbekjempelse m.m. Rokseth mener en ny kraftledning vil legge begrensninger på fremtidig utnyttelse av eiendommen, i tillegg til de visuelle ulempene to 420 kV ledninger vil medføre.

Rokseth viser til at det på orienteringsmøtet i Melhus ble opplyst om at eksisterende 300 kV ledning kunne rives for så å bygge den nye 420 kV ledningen i samme trasé og at ny ledning eventuelt kunne bygges med andre mastetyper. Rokseth ber om at kraftledningen bygges i eksisterende 300 kV trasé fra Vassfjellet forbi Varmbo i Melhus, og at de alternative mastetyperne benyttes.

Einar Hjellen (gnr. 210/bnr. 1) skriver i høringsuttalelse av 29.01.2014 at han mener alternativ 1.1 er det klart dårligste alternativet. Ved dette alternativet vil den nye 420 kV ledningen gå mellom de to Hjellen-gårdene og to parallelle 420 kV ledninger vil ifølge Hjellen bli godt synlig i det åpne kulturlandskapet. Ledningene vil også bli godt synlig ved kryssing av E6. Hjellen er skeptisk til at den nye ledningen er planlagt nær bolighus på gården. Dagens 420 kV ledning går ca. 100 meter fra den ene kårboligen på gården, og med to ledninger regner Hjellen med at det elektromagnetiske feltet fra kraftledningene vil øke. Ifølge Hjellen vil dette også gjelde for bolighus på nabogården Hjellen søndre.

Ivar Katmo (gnr. 309/ bnr.) skriver i høringsuttalelse av 25.01.2014 at det ifølge kart vedlagt meldingen ser ut som den nye 420 kV kraftledningen vil gå rett over taket på ei hytte som er ganske mye brukt. Katmo mener dette ikke er en god løsning og ber om at dette endres i det videre planarbeidet.

Franzefoss AS skriver i høringsuttalelse av 31.01.2014 at de driver Vassfjell pukkverk på Furuåsen/Svartåsen i Trondheim kommune, og at pukkforekomsten er angitt som nasjonalt viktig av Norges Geologiske Undersøkelse (NGU). Franzefoss har sammen med grunneierne sendt et forslag til Trondheim kommune om utvidelse av område for råstoffutvinning i Vassfjell pukkverk. Franzefoss er nå i ferd med å starte opp reguleringsplanprosessen for det utvidede uttaksområdet. Ifølge Franzefoss er det også naturlig å tenke seg en utvidelse av området mot øst, grunnet steinressursene og det allerede eksisterende pukkverket. Den foreslåtte traseen 1.0 berører utvidelsesområdet til Vassfjell pukkverk og Franzefoss har utarbeidet forslag til en alternativ trasé som ligger vedlagt uttalelsen. De foreslår at det tas inn et nytt tema som gjelder konsekvenser for naturressurser under punkt 10.3 i det foreslåtte utredningsprogrammet. Under dette punktet mener Franzefoss tiltakets virkninger for mineralressurser og råstoffutvinning må vurderes.

Melhus kommune:

Knut Ole Bleke (gnr. 9/bnr. 1 i) ber i høringsuttalelse av 08.02.2014 om at Statnett pålegges å utrede en alternativ trasé gjennom Melhus, utenom områdene hvor dagens 300 kV- og 420 kV kraftledning går. Bleke mener disse områdene allerede er hardt belastet med offentlig infrastruktur. Ifølge Bleke er eiendommen båndlagt på kryss og tvers av offentlig og privat infrastruktur og han ber om å få slippe flere inngrep. Han viser til at man nærmer seg tålegrensen for hva som er mulig å akseptere, særlig innenfor eksisterende erstatningsregime.

Ifølge Bleke går både eksisterende 300 kV- og 420 kV ledning over eiendommen, og de to alternativene Statnett nå har varslet medfører ytterligere båndlegging og ulemper. Bleke viser til at den delen av dyrka marka som i dag er berørt av 300 kV-ledningen er vist som fremtidig utbyggingsområde i kommuneplanens arealplan. Dersom 300 kV ledningen rives, vil utbygging ifølge Bleke kunne bli en reell mulighet, og Bleke ber derfor om at den planlagte 420 kV ledningen ikke bygges i eksisterende 300 kV trasé. Grunneier varsler erstatningskrav for tapte utbyggingsinntekter dersom 420 kV ledningen blir bygget etter alternativ 1.1. Om denne traseen likevel velges ber Bleke om at Statnett pålegges å plassere mastene utenfor dyrka mark og mest mulig unna laksevaldet og elva.

Traséalternativ 1.1 vil ifølge Bleke medføre ytterligere båndlegging av produktiv skog. Han mener ulempene kan reduseres noe dersom ny ledning ikke vinkles fra dagens mast 23, men i stedet følger eksisterende 420 kV ledning til mast 24 og vinkles derfra. Bleke ber om at Statnett pålegges en trasé som ikke båndlegger gjenværende skog mellom planlagt ledning og eksisterende 420 kV ledning. Han varsler at det vil bli fremmet erstatningskrav for arealet i dette området og at arealets størrelse er avhengig av den traseen som velges. Bleke opplyser videre om at det arbeides med et mindre utbyggingsområde ved fylkesveien Øyås-Varbu, og dersom ny ledning kommer i konflikt med dette varsler grunneiere erstatningskrav for tapte utbyggingsinntekter.

Bleke ønsker at Statnett pålegges å utrede muligheten for oppdyrking av båndlagt skog og utmarksområder der hvor dette er naturlig. Aktuelle arealer kan være områder som ligger inntil veg og som er brukbar for maskinell jordbruksdrift. Bleke viser til at det er flere måter dette kan skje på bl.a. ved oppfresing og tilkjøring av matjord.

Odd Tisløv (gnr. 8/bnr. 4) og **Ingrid Strøm** (gnr. 8/bnr.1) har i likelydende uttalelser av 30.01.2014 kommentert at den planlagte nye kraftledningen må følge eksisterende 300 kV trasé. Tisløv og Strøm skriver at ulempene ved alternativ 1.1, som innebærer parallellføring med dagens 420 kV ledning, vil være større enn ved alternativ 1.0 fordi:

- *"Klausuleringsbelte blir mye større.*
- *En vil få en hogstgate på ca 100 m bredde.*
- *Linjen vil komme over en campingplass ved elven Gaula. Skog vernet gjennom Levende skogstandard blir hogd ned.*
- *Linjen kommer i konflikt med utbyggingsplaner*
- *Eiendommene som blir berørt av parallellføringen vil få ekstra stor belastning.*
- *Støyen vil øke vesentlig."*

Tisløv og Strøm anbefaler at det vurderes et traséalternativ sørover langs Vassfjellet med for eksempel kryssing ved Søberg og et alternativ med kryssing lengre nord ref. kart fra 2001 alt. 2.1 gammel 420 kV ledning. Vedlagt uttalelsen ligger kart med forslag til alternativ trasé.

Egil Østerlie (gnr 11/bnr. 5) skriver i høringsuttalelse av 30.01.2014 at traséalternativ 1.1 vil være et stort inngrep i Nordgrenda og Langøran. Østerlie stiller spørsmål knyttet til temaene elektromagnetiske felt, støy, visuelle virkninger, beslaglegging av dyrka mark og eventuelle ødeleggelse av tilkomstveger i forbindelse med bygging av ledningen. Ifølge Østerlie er området som blir berørt av den foreslåtte 420 kV traseen et populært fritids og rekreasjonsområde med tilrettelagte turstier, jaktposter, skiløyper og andre friluftaktiviteter.

Østerlie trekker også frem at det er et rikt dyre- og fugleliv i området rundt Onsåsen. Østerlie forventer at virkninger for dyre- og fugleliv, elektromagnetiske felt og generell påvirkning av faunaen blir beskrevet i konsekvensutredningen.

Pro Invenia AS skriver i høringsuttalelse av 30.01.2014 at de representerer Arne Jakobsen og entreprenør Forset Grus AS i arbeidet med å omregulere gnr. 104/bnr. 1 i Melhus kommune fra LNF-formål til råstoffutvinning og uttak av fjell. Melhus kommune har innstilt seg positivt til omreguleringen og kommunens innstilling er nå ute på høring. Pro Invenia opplyser at ønsket område for masseuttak er ca. 300 daa og at ressursen består av fjell med høy kvalitet for regionen og det er derfor ønskelig å utnytte denne ressursen maksimalt.

Pro Invesia opplyser at dagens 300 kV ledning går gjennom området og at et mastepunkt er plassert i ønsket uttaksområde. Meldt alternativ 1.0 vil bli lagt i samme trasé som eksisterende ledning og Pro Invenia mener restriksjonssonen rundt kraftledningen vil begrense uttaket. De ønsker derfor at det sees på alternative løsninger. De ønsker at ledningen blir bygget parallelt med eksisterende 420 kV ledning eller at den nye 420 kV-traseen blir lagt utenfor området som er søkt omregulert til masseuttak. Pro Invenia viser til at Franzefoss AS vil fremme en alternativ trasé og at denne med mindre justeringer kan tilpasses slik at den går utenfor området. Vedlagt uttalelsen ligger kart som viser det planlagte masseuttaket.

Bjarne Brubak (gnr.115/bnr.1) opplyser i høringsuttalelse av 19.01.2014 at eksisterende 300 kV kraftledning krysser over hans eiendom, og at ledningen går ca. 60 meter fra driftsbygning og ca. 80 meter fra kårbolig.

Dersom kraftledningen bygges parallelt på sørsiden av eksisterende ledning vil den nye 420 kV-ledningen passere rett over tunet på gården. Brubak opplyser at avstanden mellom husene er 36 meter, noe som tilsier at den nye ledningen vil komme svært nær begge bygningene. Magnetfeltbelastningen for kårboligen (Melhusveien 302) vil ifølge Brubak sannsynligvis komme over 0,4 mikrotesla (μT). Brubak mener det er bedre at den nye kraftledningen bygges i eksakt samme trasé som dagens 300 kV ledning i forhold til om den bygges parallelt på sørsiden av denne.

Ved parallellføring på nordsiden av eksisterende 300 kV ledning vil belastningen på gården bli mindre, men Brubak påpeker at dette vil kunne skape utfordringer for eiendommene Brubakshaugen 4 og 8.

Brubak er bekymret for magnetfeltet fra ledningen og påpeker at det ut ifra meldingen kan virke som om belastningen for eiendommen er ca. 4 μT ved dagens situasjon og ca. 5 μT etter oppgraderingen. Ved en eventuell ny kraftledning i eller i nærheten av eksisterende trasé mener Brubak muligheten for å utvikle gårdstunet blir forringet på grunn av at det blir innført en byggegrense på 40 meter fra kraftledningen. Brubak ber om at anleggsperioden blir gjennomført utenfor vekstsesongen, og primært når det er tele i bakken for å hindre kjøreskader på dyrka mark.

Skaun kommune:

Fred Ove Aune og Lillian Sandvik (gnr. 29/bnr. 17) skriver i høringsuttalelse av 17.03.2014 at de ønsker alternativ 1.0. De mener det meldte alternativet 1.1 kommer nær bolighuset og at avstand til kraftledninger var noe de tok hensyn til når de valgte byggetomt. Aune og Sandvik mener at de som har bygget under eksisterende kraftledning selv må ta ansvar for dette.

Astrid Melby Broli (gnr. 78/bnr. 4) opplyser i høringsuttalelse av 08.02.2014 at traséalternativ 1.2 gjennom Skaun kommune kommer nær boligen hennes i Råbygda. Broli mener en eventuell kraftledning vil medføre verdiforringelse av eiendommen. Ifølge Broli kan det være forbundet med en

viss helseisikio å bo i nærheten av kraftledninger, samtidig som traséalternativet vil ødelegge mulighetene for en ny boligtomt på sørsiden av eiendommen. Han opplyser at to boligtomter er under opparbeidelse på nordsiden av eiendommen.

Grunneiere Skauge og Solstad v/Bjørn Inge Solstad protesterer i høringsuttalelse av 31.01.2014 mot traséalternativ 1.2 gjennom Skaun kommune. De anbefaler at den planlagte 420 kV ledningen bygges etter traséalternativ 1.0. Grunneierne mener traséalternativ 1.2 begrenser muligheten til å utnytte eiendommenes ressurser i fremtiden. I tillegg til tap av produktivt skogsareal, viser grunneierne til reduksjonen i bestanden av skogsfugl og vadefugl. Skogsfuglbestanden er noe man ifølge grunneierne forsøker å bygge opp igjen. Grunneierne mener det må være bedre å legge traseen over dyrka mark der det kun er stolpefestene som gir reduksjon i dyrkbart areal og driftsulemper, sammenlignet med gjennom skogsområder hvor det vil bli en bred gate hvor det ikke kan produseres skog. Grunneierne viser til sak NVE 200103553-234 "Statnett SF – 300 (420) kV ledning Klæbu-Aura – Viklandet" og NVEs vurderinger og konklusjon, der sakens alternativ 3.0 og 4.0 ifølge Solstad var tilsvarende trasé som meldte alternativ 1.2. Vedlagt uttalelsen er utdrag fra dokumentet "Bakgrunn for vedtak" av 23.06.2002.

Gunhild Saltnes (gnr. 6/bnr. 1 og 9) skriver i høringsuttalelse av 25.01.2014 at hun eier gården Saltnes-Øvre i Buvika, og at hun har eksisterende 420 kV kraftledning Klæbu-Viklandet over deler av eiendommen. Saltnes opplyser at hun også har et småbruk som ligger ca. 40 meter fra eksisterende 420 kV ledning. Saltnes er misfornøyd med hvordan Statnett håndterte grunneiere og erstatninger ved bygging av 420 kV ledningen i 2004/2005. Saltnes trekker frem at det ikke ble gitt ulempeerstatning etter alt som skjedde på eiendommen med blant annet tap av småbruk og frukttrær. Saltnes mener Statnett ikke ivaretok grunneierens interesser på en tilfredsstillende måte og ber om at dette må bli bedre ved en eventuell bygging av 420 kV ledningen som nå planlegges.

Eksisterende 300 kV ledning krysser utmarka til Saltnes gård. Ifølge Saltnes ønsket grunneierne i Melhus/Blekesmarkfeltet og Saltnes at eksisterende 420 kV ledning ble bygget i en av traseene som nå er meldt, og Saltnes spør derfor om Statnett på den tiden visste at 300 kV ledningen skulle oppgraderes. Saltnes krever at den planlagte 420 kV ledningen fra Klæbu til Skaun blir lagt lenger sør og at alternativ 1.2 velges gjennom Skaun. Saltnes foreslår derfor en ny trasé lengre sør, som møter traséalternativ 1.2 ved Vassbygda nord for Malmsjøen. Denne traseen vil ifølge Saltnes gå utenfor Varmbufeltet/Blekesmark, Buvika, Skaun og kirkeruinene og hun viser til informasjonsmøte den 09.01.2014 med Statnett og NVE, der det ifølge Saltnes ble opplyst om at en slik løsning ikke ville fordyre prosjektet vesentlig.

Saltnes ber om at det blir satt ned en grunneierkontakt for de ulike arbeidslagene. Saltnes mener det er viktig at Statnett håndterer følgende oppgaver:

1. Hogst av skog
2. Riving av gamle master og transport av avfall til deponiplasser.
3. Bygging av nye master og byggemateriell som skal fraktes inn til hvert mastepunkt.
4. All kjøring av maskiner, innleide private biler som hvert enkelt team bruker.
5. Statnett skal ha kontroll på gjennomgangstrafikken på veiene som byggingen av kraftledningen medfører for hver av grunneierne/eiendommene. Dette i form av transport av materiell som skal inn til neste byggepunkt og det som skal til deponi.
6. Hvert enkelt kjøretøy av de store maskinene skal registreres og at antall kg/tonn noteres fra dag en.

7. Grunneieren ønsker at det brukes mer helikopter da dette forhindrer store kjøreskader.

Saltnes krever at NVE og Statnett fører dialog med grunneierne som blir berørt i den videre planleggingen av trasé og ved eventuell utbygging av kraftledningen.

Når det gjelder elektromagnetiske felt mener Saltnes det burde vært beregnet felt fra ledningene før traséalternativene forelå slik at berørte parter kunne tatt dette med i sine betraktninger rundt planene. Hun krever at Statnett tar hensyn til mennesker og legger kraftledningen bort fra gårdseiendommer tilknyttet spesiell landbruskvirksomhet. Saltnes understreker at hun ble mye berørt ved byggingen av eksisterende 420 kV ledning og krever nå at ledningen blir lagt utenom hennes eiendom.

Per Melby (gnr. 78/bnr.2) er i høringsuttalelse av 03.02.2014 skeptisk til traséalternativ 1.2. Ved traséalternativ 1.2 vil kraftledningen ifølge Melby komme knappe 100 meter nord for bolighuset på gården, som ligger vest for Kuvåsen. Melby opplyser at det er planlagt to boligtomter nord for den planlagte kraftledningen og at disse er eneste mulighet for nye boligtomter på gården. Melby er bekymret for verdiforringelse på eiendommen og for det han mener er usikkerhet knyttet til helse og elektromagnetiske felt. Ifølge Melby vil kraftledningen unngå bebyggelse dersom traseen legges sørover, øst for innsjøen Våddån, for deretter å svinge vestover sør for gården Brennan øverst i Aunbygda.

Grunneiere i Skaun kommune v/ Jan Reånn, Stig By, Asgeir By og Ole Otterstad skriver i høringsuttalelse av 31.01.2014 at traséalternativ 1.2 og 1.3 gjennom Skaun vil komme rett over en tiurleik nord-vest for Svarttjønnå, i nærheten av Øvre-Byaseter. Det pekes på at de som grunneiere blir pålagt av det offentlige å ta hensyn til dyrelivet og spillplasser ved tømmerhogst, vegbygging og hyttebygging, og grunneierne mener derfor at Statnett også må ta hensyn til disse verdiene. Ifølge grunneierne må områdene rundt leiken skånes for inngrep, da en kraftledning vil skape problemer for innflygning til leiken. Grunneierne hevder bestanden av tiur og røy har gått ned de siste årene og mener derfor denne leiken må skånes. De mener traséforslag 1.2 og 1.3 gjennom Skaun kommune må forkastes og at kraftledningen bør følge eksisterende 300 kV ledning i størst mulig grad. Med dette alternativet unngår man ifølge grunneierne inngrep i Munklia naturreservat.

Asbjørn Bøkseth (gnr. 36/bnr. 8) opplyser i høringsuttalelse av 27.01.2014 at han har en skogeiendom i Djupdalen og at eksisterende 300 kV kraftledning krysser over eiendommen. Ifølge Bøkseth krysser dagens 300 kV ledning skogteigen på skrå slik at den legger beslag på store deler av eiendommen. Bøkseth ønsker ikke at det bygges en ny kraftledning over eiendommen. Parallellføring på nord eller sørsiden av eksisterende kraftledning medfører ifølge Bøkseth mer enn en dobling av berørt skogareal på eiendommen. Selv om eksisterende trasé blir frigitt understreker Bøkseth at det vil ta lang tid før dette arealet produserer skog og flere generasjoner vil derfor bli berørt.

Bøkseth kjenner til at det er foreslått et traséalternativ lenger sør, som vil gå over vann og myrområder. Han mener dette alternativet vil være et mer fornuftig trasévalg.

Steffen Onsøien foreslår i høringsuttalelse av 26.01.2014 en traséjustering i området Djupdalen i Skaun kommune. Onsøien begrunner dette med følgende:

- *"Før bygging av 300 kV- linjen for ca 40 år siden var setervollen en årviss spillplass for orrfugl, med fra 5-6 til 12-15 orrhaner varierende fra år til år. Da linjen ble bygget ble spillplassen ødelagt. De første årene ble det regelmessig funnet død orrfugl under linjen. Når den flø ut fra vollen lå trådene midt i fluktruten.*
- *Som linjen går i dag passerer den over et meget attraktivt turområde som med den store befolkningsvekst som bygda Buvika er blir stadig mer benyttet. Setervollen holdes i meget god*

hevde av de nåværende eiere. Setervollen er en del av en tidligere middelaldergård. Den passerer her et høydedrag i området.

- *Den foreslåtte traseen er myrlendt og bør således være lite konfliktfylt. Linjen vil også komme lavere i terrenget”.*

På kartet er det avmerket to hytter i nærheten av traseen og Onsøien opplyser at disse ikke eksisterer lenger. Onsøien mener det i tillegg til det foreslåtte alternativet bør utredes et alternativ fra Svangen til Solstadåsen. Onsøien ønsker at det lages en videoanimasjon for å illustrere de visuelle virkningene av alt. 1.0 og hans foreslåtte alternativ. Onsøien opplyser at han ikke har grunneierinteresser i området. Vedlagt høringsuttalelsen ligger kart med inntegnet alternativ trasé.

Jan Karsten Onsøien (gnr. 20/bnr. 10) skriver i høringsuttalelse av 28.01.2014 at eksisterende 300 kV kraftledning går over hans eiendom i Djupdalen, og at ledningen krysser ca. 40-50 meter nedenfor setervollen. Mellom setervollen og kraftledningen er det et skogbelte som skjermer litt for innsynet mot ledningen. Med en kraftledning på nordsiden av dagens 300 kV ledning vil dette skogbeltet bli fjernet og ifølge Onsøien vil den nye 420 kV ledningen komme litt inn på setervollen og ca. 100 meter fra bebyggelsen. Onsøien skriver at setervollen er et yndet turmål med kommunale turstier, benker og bål plass. Grunneieren peker på at setervollen tidligere var spillplass for fugl, men at spillplassen ikke lenger er i bruk etter at 300 kV ledningen ble bygget. Ifølge Onsøien ble det funnet mye død fugl i nærheten av kraftledningen de første årene. Dersom 420 kV ledningen bygges nord for dagens 300 kV ledning med mastefester lik denne, mener Onsøien den eneste vannkilden til eiendommen vil bli ødelagt. Onsøien ønsker at NVE pålegger Statnett å utrede alternative traseer lenger sør. Vedlagt uttalelsen er kart med to forslag til alternative traseer (alt. 1 og alt. 2). Disse traseene går ifølge Onsøien i myrlendt terreng og bør derfor være lite konfliktfylte.

Ingrid Bundgård (gnr. 20/bnr. 2) opplyser at de har eksisterende 300 kV ledning ca. 50 meter sør for husene. Bundgård ønsker at den nye 420 kV ledningen blir bygd sør for eksisterende ledning slik at avstanden mellom kraftledningen og husene øker. Ifølge Bundgård vil meldt alternativ 1.1 komme på nordsiden av husene med omtrent samme avstand som dagens ledning.

Erik Huseby og Lars Erik Huseby (gnr. 10/bnr. 1) foreslår i høringsuttalelse av 24.01.2014 en justering av meldt trasé 1.2 ved Tjørnmyrin i Skaun kommune. Huseby mener en justering av traseen vil medføre at kraftledningen i større grad vil gå over myrområder, noe som gir bedre tilgjengelighet i forbindelse med vedlikehold, linebrudd, reparasjoner osv. Huseby mener også at den justerte traseen blir kortere og kanskje noe enklere å bygge.

Huseby ber om at eksisterende 300 kV trasé blir tilplantet når den gamle ledningen fjernes. Det har ikke vært skog under ledningen på lang tid og ifølge Huseby har det etablert seg en livskraftig vegetasjon med lauvskog i traseen. Huseby ber om at det blir plantet ny skog når kraftledningen er fjernet og at de må ha en dialog med Statnett knyttet til hvilken type skog som skal etableres. Vedlagt uttalelsen ligger kart med forslag til traséjustering.

Hans Hoff (gnr.75/bnr.1) skriver i høringsuttalelse av 27.01.2014 at ny ledning sør for eksisterende kraftledning (alt. 1.0) forbi Kuvås ser ut til å komme over en bolig. Hoff mener det er bedre at kraftledningen bygges gjennom skogsområder enn gjennom bygda der folk bor.

Skaun historielag skriver i høringsuttalelse av 22.01.2014 at historielaget mener traséalternativ 1.2 best ivaretar bygdas kulturhistoriske verdier. Vedlagt uttalelsen ligger styrevedtak av 21.01.2014.

Anders Krogset (gnr. 85/ bnr. 1) opplyser i høringsuttalelse av 22.01.2014 at eksisterende 300 kV ledning går over eiendommen hans og at han har utarbeidet reguleringsplan for et nytt boligfelt sør for

kraftledningen. Reguleringsplanen for totalt 20 tomter er nå ute på høring. Ifølge Krogset vil traséalternativ 1.4 komme nær det planlagte boligfeltet og gjøre det vanskelig å selge tomter. Dersom den nye kraftledningen bygges på nordsiden av eksisterende 300 kV ledning mener Krogset 420 kV ledningen vil komme for nær boligene hans. Krogset ønsker at alternativ 1.2 blir valgt gjennom Skaun kommune.

Eldar Gangaune Husby (gnr.51/bnr.1 i Skaun kommune) skriver i høringsuttalelse av 27.01.2014 at eksisterende 300 kV ledning går over eiendommen og at det har blitt en del ufrivillig hogst på de 40 årene ledningen har vært i drift. 300 kV- ledningen går i tillegg ca. 30 meter fra bolighuset og ca. 40 meter fra driftsbygningene på gården. Husby mener antallet krefttilfeller i bygda, konflikt med verneområdet Mormyra og nærhet til middelalderruin på Husaby tilsier at kraftledningen bør flyttes ut av bygda. Turisme knyttet til kulturmiljøet rundt Husaby trekkes også fram som argument for å flytte kraftledningen. Husby anbefaler at traséalternativ 1.2 benyttes i stedet for alt. 1.0 gjennom Skaun kommune, og han foreslår samtidig å justere traseen slik at den tar av ca. ett mastepunkt tidligere enn beskrevet i meldingen. Med en slik justering vil kraftledningen gå over myrene og ikke berøre så mye av den produktive skogen.

James E. Skjelbreia (gnr. 102/bnr. 1 og 2) skriver i høringsuttalelse av 28.01.2014 at de berørte eiendommene hans (Byasætra) er skogeiendommer i et område med flere små vann og myrområder. Området er lett tilgjengelig fra fylkesveg 470 og mye brukt til friluftsliv. Eksisterende 420 kV og 300 kV kraftledning krysser helt i ytterkanten av friluftsområdet og gir ifølge Skjelbreia ikke vesentlig negative virkninger for friluftslivet. Skjelbreia protesterer mot traséalternativ 1.2 og 1.3, da disse alternativene er planlagt gjennom kjernen av friluftsområdet og gjennom Munklia naturreservat. En ny 420 kV kraftledning gjennom dette området vil være et betydelig inngrep. Skjelbreia skriver videre at på sørsiden av Byavatnet er det registrert en sjelden plante som kun lever i dette området. I tillegg har fuglebestanden i området gått merkbart ned de siste årene, uklart av hvilken grunn. Skjelbreia mener konsekvensene for fugl må utredes dersom det blir aktuelt med en ny 420 kV kraftledning gjennom området.

Vedlagt høringsuttalelse ligger et kart med forslag til ny trasé lengre sør enn de meldte traséalternativene. Ifølge Skjelbreia vil den foreslåtte traseen gå gjennom et mer isolert område som ikke brukes like mye til friluftsliv. Skjelbreia mener skogen i dette området har lav bonitet og at den foreslåtte traseen ikke er lengre enn traséalternativ 1.2. Skjelbreia understreker at det er viktig å ha friluftsområder i nærheten av tettbebygde områder som Orkanger/Fannrem/Skaun og at to 420 kV ledninger gjennom friluftsområdet vil være en tragedie.

Roger Rian og Turid Rian skriver i høringsuttalelse av 28.01.2014 at de motsetter seg alternativet med ny 420 kV ledning nord for innsjøen Laugen i Skaun kommune. De mener en kraftledningstrasé nord for Laugen vil forringere bokvaliteten i dette området og de ber om at en eventuell ny trasé legges utenom bebygde områder.

Siri Johanne og Tor Erik Langmo skriver i høringsuttalelse av 27.01.2014 at de bor like ved foreslått traséalternativ 1.1. Traséalternativet er planlagt gjennom et område som er mye brukt av lokalbefolkningen i Buvika og Melhus, og Langmo nevner følgende grunner til at kraftledningen ikke bør bygges etter alternativ 1.1:

- Flere av de beste fiskeplassene ligger rett ved den planlagte kraftledningstraseen. Fiskeplassene er mye brukt av fiskere gjennom hele sesongen.
- Buvik skole bruker skogområdet "Trollskogen" som turmål. Granskogen ligger ca. 50 meter fra planlagt trasé.

- Ved Tåfossen ligger et gammelt kraftverk og fossen er den eneste som kan sees fra Buvika. En ny kraftledning rett over fossen ville vært skjemmende.
- Langmo har beitedyr gående ute, noe som bidrar til at kulturlandskapet holdes i hevd.
- Det er flere turstier i området og turmulighetene er gode med en rekke ulike turruter og muligheter.
- Vegen er mye brukt av syklister som sykler fra Melhus ned til sjøen og over Øysandsletta før retur til Melhus.
- Grusvegene i området er mye brukt til hestekjøring.
- De sjeldne fugleartene rosenfink og gresshoppesanger hekker i området. I tillegg sees ofte fossekall, hegre og kattugle. Fuglene tiltrekker seg fugleinteresserte, både profesjonelle og hobbybaserte. Det er også registrert oter og bever i elva, samt grevling, gaupe, rev, rådyr og elg.

Langmo synes det virker lite framtidsrettet å legge en ny kraftledningstrasé nærmere Buvik sentrum, som er et tettsted i vekst. Vedlagt høringsuttalelsen har Langmo lagt ved kart med inntegnet nytt traséforslag lenger sør enn de meldte alternativene. De mener deres foreslåtte alternativ vil berøre færre og være en god løsning på kort og lang sikt.

Orkdal kommune:

Grunneiere på strekningen Ekli-Lefstad v/Torbjørn Eikli Smørgrav ber i høringsuttalelse av 04.02.2014 om at alternativ 1.0, som innebærer at 420 kV ledningen bygges parallelt med 300 kV ledningen som skal rives, forkastes. De viser til at dette alternativet i prinsipp er samme forslag som ble vurdert og forkastet i 2001-2003 under saksbehandlingen av dagens 420 kV ledning. 420 kV ledningen ble bygget i eksisterende 132 kV trasé på Kvålsvoll, og grunneierne mener det ikke foreligger nye momenter eller forutsetninger siden den gang. I lys av dette mener grunneierne det fremstår som uforståelig at Statnett fremmer dette alternativet på nytt.

Grunneierne viser til at den planlagte traseen over Orkdalen må overholde kommunens sikkerhetssone på 105 meter. Når det gjelder helse og elektromagnetiske felt fra kraftledninger viser grunneierne til tre artikler som konkluderer med at det er en sammenheng mellom økt forekomst av bryst- og blodkreft og avstand til kraftledninger. Grunneierne mener utredningsnivået på 0,4 μT er for høyt. Ifølge grunneierne nås 0,4 μT i en avstand på ca. 100 meter for 420 kV ledninger.

I lys av avgjørelsen for noen år tilbake om byggingen av eksisterende 420 kV over Orkdalen mener grunneierne det er en mangel at Statnett ikke har meldt flere alternativer for kryssing av dalen. De mener det finnes flere alternativer for kryssing av dalen som vil overholde avstanden på 105 meter til bebyggelse. Grunneierne krever at det gjennomføres utredning av magnetfelt for bebyggelse, samt at det foretas utredninger av jordkabel og skjermingstiltak i de tilfellene man ikke overholder kommunens sikkerhetssone. Grunneierne krever videre sikkerhet for at dagens 300 kV ledning blir revet så snart ny 420 kV ledning er bygd. De mener kraftledninger er skjemmende og uønskede fremmedelementer som har negativ påvirkning på beboerne. Ifølge grunneierne forringer kraftledningene eiendommer, landskap og miljø, samt at de påfører beboerne helseskadelig belastning fra magnetfelt. De påpeker at den visuelle opplevelsen av kraftledninger konstant vil minne dem på den potensielle helsefaren og at dette i seg selv er en helserisiko. Grunneierne mener derfor det påhviler NVE og Statnett et stort ansvar å finne gode løsninger for å redusere de negative virkningene av kraftledningen. De mener eventuell tvil om helserisiko skal komme den uskyldige tredjepart til gode.

Grunneierne mener at kostnader ikke er relevant i vurderingene så lenge helserisiko er til stede og de viser til investeringsbudsjettet og tiltakets store inntekspotensial. Vedlagt høringsuttalelsen ligger tre artikler om helse og elektromagnetiske felt, brev fra OED datert 01.12.2003, kommunestyrevedtak fra Orkdal kommune av 29.01.2014 og brosjyren ”Bebyggelse nær høyspentanlegg”.

John Elmer Øyasæter ga høringsuttalelse den 30.01.2014. Øyasæter kan ikke se at eiendommene han eier blir direkte berørt av den planlagte kraftledningen, men opplyser at han har en skogeiendom ved Bakklykkjtønna i Orkdal kommune i nærheten av meldt traséalternativ 1.0. Øyasæter opplyser at han er fornøyd med at 420 kV ledningen Storheia-Trollheim ikke blir bygget til Orkdal. Et av alternativene under konsesjonsbehandlingen i 2010 innebar etablering av en ny transformatorstasjon ved Vidmyran i nærheten av naturreservatet Jakobsmyra, noe Øyasæter mener var en dårlig løsning. Øyasæter peker på at tre kraftledninger krysser over Jakobsmyra i dag, og selv om det ikke blir flere etter oppgradering av 300 kV ledningen til 420 kV, er Øyasæter bekymret for anleggsperioden. Han forutsetter at Statnett tar mest mulig hensyn under byggingen av anlegget.

Øyasæter mener Vidmyran og Jakobsmyra er viktige våtmarksområder med stor verdi. Han trekker blant annet frem den lokale bestanden av tranene som spesielt viktig. Øyasæter mener tranene er en berikelse for området og grenda Hoston. Tranene er ifølge Øyasæter vare for forstyrrelser i hekkeperioden, og han mener større anleggsvirksomhet i denne perioden vil kunne føre til at hekkinga blir avbrutt. Øyasæter mener dette må unngås og at tranene skånes fra anleggsvirksomhet i hekkeperioden. Øyasæter peker på at man ved anleggsarbeid i barmarksperioden vil kunne få skader på vegetasjonen i våtmarksområdet.

Øyasæter ønsker videre at kraftledningen blir merket for fugl ved våtmarksområdet. Ifølge Øyasæter er den beste løsningen å rive eksisterende 300 kV ledning først og bygge den planlagte 420 kV ledningen i eksakt samme trasé. Hvis ikke dette er mulig ønsker Øyasæter at 420 kV ledningen bygges på nordsiden av eksisterende 420 kV ledning, slik at den totale trasébredden blir minst mulig.

Marit Gaustad (gnr. 36/bnr. 5) ønsker i høringsuttalelse av 28.01.2014 at eksisterende 300 kV kraftledning blir revet og at den nye 420 kV ledningen blir bygget i den foreslåtte traseen over Ekli og i skogsområdene ovenfor bebyggelsen (alt.1.3). Gaustad skriver at de har to store kraftledninger som går på tvers av grenda og at disse er visuelt skjemmende. Gaustad ønsker at det kun går en 420 kV ledning gjennom området i fremtiden. Gaustad tar opp problemstillinger knyttet til elektromagnetiske felt og kraftledninger, og peker på at det ikke er så langt til barne- og ungdomsskolen på Grøtta.

Ifølge Gaustad prøver de å ta vare på kulturlandskapet ved å vedlikeholde bygninger og slå åkrene slik at landskapet ikke gror igjen. Med bare en kraftledning gjennom grenda mener Gaustad det hadde vært mer attraktivt å bo og investere penger og arbeid i et mye brukt kulturlandskap midt i Orkdal.

Arne Stokka skriver i høringsuttalelse av 27.01.2014 at han er grunneier i Orkdal kommune og blir berørt av alle de meldte traseene (alt. 1.0., alt.1.2 og alt. 1.3) på strekningen fra kommunegrensa Orkdal/Skaun til Orkdal transformatorstasjon (Blåsno). Stokka opplyser at han er en av mange brukere av friluftsområdene fra Digerås og inn til Strømtjerna/Langtjønna og Blomliåsen. Stokka mener de foreslåtte alternativene 1.2 og 1.3 innebærer en uheldig spredning av kraftledningene i området. Ifølge Stokka vil totalt beslaglagt areal bli mindre ved parallellføring av to 420 kV ledninger langs dagens 420 kV-trasé, sammenlignet med at ledningene bygges i hver sin trasé slik som meldt alternativ 1.2 og 1.3. Stokka mener alternativ 1.2 og 1.3 er dårlig for friluftslivsinteressene i området. Han skriver at strekningen fra dammen ved Strømtjønna til Munklia naturreservat samt Langtjønndalen er mye brukt til friluftsliv. I området ved Munklia er det ifølge Stokka flere kulturminner. Stokka mener dagens 420 kV ligger delvis skjult i terrenget, mens meldt alternativ 1.2 og særlig alternativ 1.3 ligger høyt i terrenget og vil bli synlig over lange strekninger i tillegg til at

alternativene vil krysse over Munklia naturreservat. På bakgrunn av dette mener Stokkan at en kombinasjon av Orkdal kommunes alternative forslag 1.5 og alternativ 1.0 frem til Orkdal transformatorstasjon er en bedre løsning.

Elfrid Pauline By (gnr. 146/bnr. 1) opplyser i høringsuttalelse av 27.01.2014 at eksisterende 420 kV er bygd over hennes jordbruksseiendom. Dersom den planlagte nye 420 kV ledningen bygges parallelt med denne, mener By at mye av jordbruksarealet blir berørt, og at det vil gi stor ulempe for driften av eiendommen. By understreker videre at den nye ledningen vil bli godt synlig i landskapet. På bakgrunn av disse forholdene er By svært negativ til parallellføring med eksisterende 420 kV ledning.

Tormod Chrislock Jakobsen (gnr.26/bnr.5) kom med høringsuttalelse av 25.11.2013. Jakobsens er eier av fritidseiendommen "Kjostolvheim". Eksisterende 420 kV trasé krysser setereiendommen helt i nordenden, mens eksisterende 300 kV berører eiendommen i sørenden. Ved alternativ 1.0 er den nye 420 kV ledningen planlagt bygget lenger nord enn dagens 300 kV. Jakobsen mener eksisterende 300 kV ledning er lagt fint i terrenget og derfor ikke er til stor sjenanse. Et nytt alternativ lenger nord vil ifølge Jakobsen berøre mye mer av eiendommen og Jakobsen ber om at traséalternativ 1.0 ikke velges på denne strekningen.

Axel Bruun (gnr. 27/bnr.1 i Orkdal kommune) skriver i høringsuttalelse av 20.01.2014 at alternativ 1.2 og 1.3 vil ha store virkninger for dyrelivet og faunaen i området. Bruun påpeker at Munklia naturreservat ligger i dette området og at det er flere verdifulle våtmarksområder på eiendommen hans. Alternativ 1.2 og 1.3 vil ifølge Bruun berøre verdifulle spillplasser for tiur og orrfugl. Bruun opplyser at det er registrert flere sjeldne fugler i området, som for eksempel hubro og rugde.

Bruun opplyser at gården Munklia er en gammel eiendom som tidligere lå under Munkholmen (Nidaros Kloster) og at gården i ettertid har vært krongods. De først selveierne kom til gården rundt år 1800. Det er registrert flere kulturminner på gården, herunder kullmiler og rester av anlegg for drift av kvern og sagbruk. Bruun ønsker at eksisterende trasé blir valgt for fremføring av ny kraftledning.

Meldal kommune:

Kolbjørn og Mari Sivertsen (gnr. 179/bnr. 15) skriver i høringsuttalelse av 28.01.2014 at den nye 420 kV ledningen vil berøre hytta deres i Meldal kommune. De skriver at på kartet vedlagt meldingen er den nye kraftledningen tegnet på nordsiden av eksisterende kraftledninger, noe som medfører at ledningen kommer nærmere hytta enn ved dagens situasjon. Sivertsen opplyser at hytta ble bygget i 1984, og at den har blitt brukt flittig i sesongen fra februar til ut oktober. De ber om at ledningen blir bygget i samme trasé som eksisterende 300 kV ledning, slik at ledningen ikke kommer nærmere hytta enn i dag. Sivertsen viser til at de har hatt dialog med Statnett og fått opplyst at det ikke er bestemt på hvilken side av dagens 420 kV ledning den nye kraftledningen skal bygges. Dersom kraftledningen bygges nærmere hytta vil Sivertsen få hytta taksert for å anslå eventuell verdiforringelse og økonomisk tap ved eventuelt salg av eiendommen.

Sivertsen skriver at dersom kraftledningen blir bygget nærmere hytta enn i dag vil dette medføre følgende ulemper:

- Kraftledningen kommer ca. 70 meter fra hytta, noe som ifølge Sivertsen medfører økt magnetfeltbelastning.
- Kraftledningen medfører sjenerende støy i fuktig vær. Sivertsen opplyser at støyen er meget høy i dag.
- Kraftledningen vil bli godt synlig i terrenget og gi negative visuelle virkninger.

Frank O. Blokkum (gnr. 180/ bnr. 1) opplyser i høringsuttalelse av 21.01.2014 at eksisterende kraftledninger går over eiendommen hans. Blokkum har fradelt to hyttetomter og opparbeidet veg frem til tomtene. Blokkum mener den planlagte nye kraftledningen vil påvirke hytteprosjektene negativt. Området består blant annet av to små fiskevann hvor det de senere årene er gjennomført kultiveringsarbeid. Ifølge Blokkum vil området bli mindre attraktivt for friluftsliv med en ny kraftledning, noe som bidrar til at hytteprosjektet blir mer usikkert. Blokkum vil kreve erstatning for dette.

Rindal kommune:

Rindal skogeierlag skriver i høringsuttalelse av 28.01.2014 at de ønsker at minst mulig skogsareal blir tatt ut av produksjon som følge av ny 420 kV kraftledning gjennom Rindal kommune. Skogeierlaget ønsker at eksisterende 300 kV ledning blir revet før det eventuelt bygges ny 420 kV ledning i samme trasé. Skogeierlaget peker på at dersom den nye kraftledningen bygges nord for dagens ledninger, vil den båndlegge skog som har høy bonitet. Ifølge skogeierlaget vil det også bli en ny hogstkant som vil medføre økt risiko for vindfall. De peker på at vindfallhogst er ulønnsomt og farlig. Dersom kraftledningen blir lagt på sørsiden av eksisterende ledninger, vil man ifølge skogeierlaget få en uakseptabelt bred trasé og et unyttig areal mellom ledningene til ingen nytte.

Skogeierlaget krever at eksisterende skogsbilvegnett blir benyttet mest mulig i anleggsfasen. Dersom det blir behov for nye veger understreker skogeierlaget at disse skal disse planlegges i samråd med berørte grunneiere og skogbrukssjef.

Stig Harald Løften (gnr. 16/ bnr. 63) ga høringsuttalelse den 25.01.2014. Løften opplyser at han har kjøpt tomt og bygget bolig ved Løset i Rindal kommune. Før den eksisterende 420 kV ledningen ble bygget, hadde Rindal kommune planer om å opparbeide et boligfelt i dette området. På grunn av byggingen av 420 kV ledningen, ble det ifølge Løften ikke bygget flere boliger i det planlagte boligfeltet. Løften viser til høringsuttalelse fra Rindal kommune og ber om at alternativet med å bygge den nye 420 kV ledningen i eksakt samme trasé som dagens 300 kV ledning utredes grundig. Løften mener en ny ledning vil forringe nærmiljøet og gi en økonomisk konsekvens for eiendommen, som også vil berøre neste generasjoner.

Løften mener omtalen av naturmangfold i meldingen er mangelfull. Løften viser til at lokaliteten Ner-Løset er vurdert som viktig (B-verdi) i Aune (2005) og naturtypen, naturbeitemark, står på den nye rødlista for naturtyper. Etter 2005 er det ifølge Løften registrert flere rødlistearter på Ner-Løset. Området er rikt på lav som f.eks. bladlav og skorpelav. Løften viser til at de rødlista artene alm (NT), almelav (NT), lempholemma isidioides (DD) og gråbrun skjermesopp er registrert i dette området. Løften mener disse opplysningene må inkluderes i konsekvensutredningen som skal utarbeides.

Svein-Ture og Hilde Kristiansen (gnr. 22/ bnr. 87 i Rindal kommune) opplyser i høringsuttalelse av 30.01.2014 at de har hytte i Furuhaugmarka i Rindal kommune. Den nærmeste av dagens to kraftledninger går ca. 100 meter fra hytta og de er imot at det planlegges en ny kraftledning i området. Kristiansen hevder at de har blitt fortalt at den nye kraftledningen vil komme minimum 45-50 meter nærmere hytta enn dagens kraftledning. Ifølge hytteeierne vil dette kunne medføre store økonomiske konsekvenser dersom de selger hytta. Kristiansen mener en ny kraftledning nærmere hytta vil være skjemmende og ødelegge naturopplevelsen. Hytteeierne skriver at de hører knitring og støy fra kraftledningene i fuktig vær og at denne støyen vil forsterkes dersom den nye kraftledningen blir bygget nærmere hytta. Kristiansen er bekymret for elektromagnetiske felt og viser til at det i brosjyren "Bebyggelse nær høyspentanlegg" utgitt av NVE og Statens strålevern, er oppgitt at det ved en 420 kV kraftledning hvor det går 1100 ampere vil styrken på magnetfeltet være 0,4 µT ca. 100 meter fra kraftledningen. Kristiansen viser til at hytta blir liggende innenfor 100 meter fra den planlagte

kraftledningen og at magnetfeltbelastningen derfor blir over 0,4 μ T. Den nye 420 kV ledningen er planlagt bygget for å erstatte eksisterende 300 kV ledning på strekningen og Kristiansen spør hvorfor ikke 300 kV ledningen kan rives først, for deretter å bygge den nye ledningen i eksakt samme trasé eller hvorfor ikke eksisterende 300 kV ledning kan oppgraderes til 420 kV.

Siri Grønli og Jarle Hammes (gnr. 22/bnr. 1 og 15) ber i høringsuttalelse av 28.01.2014 om at den nye kraftledningen bygges i eksakt samme trasé som eksisterende 300 kV ledning. Grønli og Hammes begrunner dette med at et slikt alternativ ikke vil medføre ytterligere ulemper etter anleggsperioden, sammenlignet med dagens kraftledninger. Det meldte alternativet 1.0 på nordsiden av dagens kraftledning vil ifølge Grønli og Hammes medføre negative virkninger for skogbruk, landskap og øvrig utmarksnæring.

Skogbruk: Grunneierne opplyser at mellom 150 – 200 daa skog er berørt av kraftledninger på deres eiendom de siste 50 årene, noe de mener har gitt en betydelig svekkelse av næringsgrunnet. Grønli og Hammes mener nyetablering av skog på eventuelt frigitt areal vil ta svært lang tid, samtidig som den vil ha en uheldig arrondering som ikke vil la seg drive effektivt med dagens mekaniske driftsmetoder. Skogen i kantsoner langs kraftledninger er ustabil og utsatt for vindfelling. De mener denne effekten vil forsterkes ved en bredere hogstgate fordi vinden får bedre tak.

Nærføring: De opplyser at det ble flyttet hyttetomter på gnr. 22/bnr. 15 som følge av forrige utbygging av 420 kV ledningen mellom Klæbu og Viklandet. Grunneierne mener alt. 1.0 vil føre til at antallet tomter må reduseres og verdien på området forringes. Ifølge Grønli og Hammes vil også hyttefeltet bli mindre attraktivt som følge av at kraftledningen blir synlig over et større område enn dagens ledninger. Ved bygging av en ny 420 kV parallelt med eksisterende 300 kV ledning understreker grunneierne at det økte rydebeltet gjør at kraftledningen blir mer synlig i terrenget sammenlignet med dagens ledninger. Grunneierne mener en 116 meter bred trasé vil bli betydelig mer synlig enn en 78 meter bred trasé som er dagens trasébredde. Ved bygging av ny 420 kV ledning i eksisterende 300 kV trasé mener de at de visuelle virkningene ikke vil forandres vesentlig fra dagens situasjon.

Friluftsliv: Grunneierne opplyser at området rundt Grønlivatnet er mye brukt til friluftsliv både sommer og vinter. Området inneholder blant annet badeplass, flere hyttefelt på nordsiden av vannet og skiløype. De mener rydebeltet vil forringe landskapet betydelig, særlig på vinterstid.

Rindal bondelag skriver i høringsuttalelse av 12.01.2014 at det er viktig at den nye kraftledningen blir bygget i samme trasé som eksisterende 300 kV ledning gjennom Rindal. Bondelaget begrunner dette med at en ny 420 kV ledning nord eller sør for eksisterende 420 kV ledning vil medføre ytterligere arealbeslag, før den gamle 300 kV ledningen rives. I tillegg fremlegger bondelaget følgende argumenter mot ny ledning nord eller sør for eksisterende 420 kV ledning:

1. *”Begge alternativene med ny kraftledning nord eller sør for eksisterende 420 kV ledning vil medføre store arealinngrep. Dersom et av disse alternativene velges vil over 2000 daa være berørt av kraftledninger i Rindal de siste 40 årene.*
2. *Alternativene vil fremstå som langt mer dominerende i landskapet med en bredde på 120 meter.*
3. *Næringsgrunnet vil bli svekket med reduserte inntekter fra skogsdrift, samtidig som muligheten for salg av hyttetomter vil bli redusert.*
4. *Alternativet med bygging av ny kraftledning sør for den gamle kraftledningen vil medføre at det etter riving av 300 kV ledningen vil være et 40 meter bredt areal som ikke er drivbart og ute av produksjon”.*

Surnadal kommune:

Surnadal skogeierlag ber i høringsuttalelse av 29.01.2014 om at det blir lagt vekt på følgende tema:

1. At færrest mulig boliger blir berørt eller forringet.
2. At minst mulig produktiv mark med god bonitet blir berørt.
3. At det blir lagt vekt på visuelle virkninger for å gjøre den minst mulig synlig i terrenget.
4. At det ved valg av trasé og erstatning blir tatt hensyn til grunneiere som får mye areal ødelagt mellom den nye og den gamle kraftledningen.

Jan Erik Kvendbø (gnr. 44/bnr. 6 og gnr.43/bnr. 18 og 41 i Surnadal kommune) ber i høringsuttalelse av 01.02.2014 om at den planlagte nye 420 kV ledningen bygges nord for eksisterende ledning og at 300 kV ledningen rives før det bygges ny. Ved en slik løsning mener Kvendbø det blir færre grunneiere å forhandle med fordi man sannsynligvis kan bruke en del av eksisterende transportveger. Dersom den planlagte 420 kV ledningen bygges på sørsiden av eksisterende ledning vil den ifølge Kvendbø komme i konflikt med et planlagt hyttefelt på eiendommen (gnr. 43/bnr. 18). Kvendbø opplyser at det er opparbeidet veg fram til hyttefeltet. Det påpekes videre at dersom ledningen bygges sør for eksisterende kraftledning vil den også komme nær to hytter på naboeiendommen. Ifølge Kvendbø er det mulig å inngå avtaler om bruk av eksisterende vegger i området slik at det blir en vinn-vinn situasjon for alle parter.

Rolf Harang (gnr. 7/bnr. 2 i Surnadal kommune) skriver i høringsuttalelse av 31.01.2014 at oppgraderingen av kraftledningen må gjennomføres ved å skifte ut eksisterende liner på dagens 300 kV ledning eller ved å rive eksisterende 300 kV ledning og bygge den planlagte 420 kV ledningen i samme trasé. Harang mener dette vil gi minst mulig inngrep i natur, skog og dyrka mark, og at en av disse løsningene må velges til tross for at anleggsperioden sannsynligvis vil bli lenger. Harang forstår det slik at dersom 420 kV ledningen mellom Storheia og Trollheim blir bygget først, blir det enklere å benytte dagens 300 kV trasé til bygging av 420 kV ledningen mellom Klæbu og Viklandet. Harang håper oppgraderingen av kraftledningen blir gjort på mest mulig skånsom måte og går ut ifra at grunneierne blir inkludert i den videre prosessen. Harang viser avslutningsvis til høringsuttalelse fra Jon Erik Moen.

Nordvik Grendalag skriver i høringsuttalelse av 28.01.2014 at de har vært med i et prosjekt for å bedre tilkomst til området Nordvikstranda i Surnadal kommune. Grendalaget opplyser at de har mottatt midler fra Gjensidigestiftelsen og Norsk Vandrefestival. I tillegg har de fått SMIL-midler (spesielle miljøtiltak i landbruket). for å sette opp en kopi av en gammel høyløe ved setertunet på Nordviksetra som skal brukes som gapahuk og samlingsplass. Grendalaget ber om at det tas hensyn ved å gjennomføre så små inngrep som mulig og de mener det beste alternativet hadde vært å rive den gamle 300 kV ledningen først og bygge ny 420 kV ledning i samme trasé. Dersom ikke dette er mulig mener grendalaget at 420 kV ledningen må bygges sør for eksisterende 300 kV ledning. Hvis ledningen bygges nord for eksisterende 300 kV ledning vil den nye 420 kV ledningen ifølge grendalaget passere over flere hytter og like ved setertunet på Nordviksetra.

Jon Erik Moen ga med høringsuttalelse den 31.01.2014. Moen opplyser at grunneierne på strekningen fra Trollheim kraftverk til Rindal kommune mener den planlagte kraftledningen må bygges i samme trasé som dagens 300 kV ledning og at eksisterende ledning må rives før det bygges ny. En slik løsning vil ifølge Moen ikke legge beslag på nytt areal og være den mest hensiktsmessige løsningen. Nord for eksisterende 420 kV ledning er terrenget bratt i noen områder ved Sandfjellet, noe som ifølge Moen vil medføre at kraftledningen dersom den bygges der, vil legge beslag på unødvendig

stort areal nedover i lia. Moen mener en slik løsning vil ødelegge en verdifull biotop med stort biologisk mangfold og flere verdifulle hjortetråkk mellom Surnadal og Rindal. Moen mener en slik løsning også vil skade hjortejakta i området.

Dersom den nye 420 kV ledningen bygges sør for eksisterende ledninger vil traseen ifølge Moen komme høyt i terrenget. Moen mener en slik løsning vil føre til at ledningen blir godt synlig i landskapet, noe som er negativt for bl.a. turisme. For å opprettholde forsyningsikkerheten mener Moen kraftledningen Trollheim-Fosen-Namsos må bygges først.

Grunneiere på Nordvik i Surnadal (gnr. 133/bnr. 1,2,3 og 4) ønsker i høringsuttalelse av 30.01.2014 at den nye kraftledningen bygges i eksisterende 300 kV trasé eller sør for dagens 420 kV trasé, slik at arealbeslaget blir minst mulig. Dersom den nye ledningen blir bygget nord for eksisterende 420 kV ledning vil tre hytter ifølge grunneierne bli liggende svært nær kraftledningen. Ledningen vil også bli liggende nær den gamles seterstølen, som er et mye brukt utfartsområde. Grunneierne opplyser at dersom den planlagte nye 420 kV ledningen bygges sør for eksisterende 420 kV ledning, vil avstanden mellom stølen og kraftledningene blir større enn ved dagens situasjon. Ifølge grunneierne er Nordvik grendalag i ferd med å tilrettelegge området ved å hogge kratt, skilte turstier og bygge en kopi av en høyløe som skal benyttes som gapahuk.

Grunneierne er også opptatt av at 132 kV ledningen mellom Todalen og Trollheim kan benyttes for å øke overføringskapasiteten fra Todalen. De skriver at dagens 22 kV ledning ikke er tilfredsstillende for å transportere produksjonen fra nye planlagte småkraftverk ut på overliggende nett. Grunneierne opplyser videre at vegen som ble bygd i forbindelse med byggingen av småkraftverket på Nordvik kan benyttes for transport av personell og utstyr til området. De er interessert i å inngå en avtale med Statnett om bruk av vegen til inspeksjon og vedlikehold.

Astrid Kvendbø (gnr. 43/bnr. 37) opplyser i høringsuttalelse av 25.01.2014 at hun er eier av eiendommen sammen med Hanne Kvendbø. Kvendbø opplyser at de har to kraftledninger som går over eiendommen i dag og de ønsker ikke en ny ledning parallelt med disse, selv om 300 kV ledningen skal fjernes. Kvendbø har en hytte på eiendommen og ifølge Kvendbø forringer de to kraftledningene naturopplevelsen i området. Kvendbø mener det er liten tvil om at kraftledningene gir negative virkninger for fugl ved at fugler kolliderer med kraftledningene. Kvendbø syntes det er utrolig at Statnett vil bygge enda en kraftledning 1-2 kilometer fra Trollheimen landskapsvernområde og opplyser at ledningene er synlige fra innenfor grensene til landskapsvernområdet.

Kvendbø mener det er allment kjent at det råder usikkerhet knyttet til om det er nødvendig å tilføre mer kraft inn i det aktuelle området og viser til at det er stort potensial for å spare energi i samfunnet. Hun anmoder på det sterkeste NVE om ikke å godkjenne Statnetts planer og godtar ikke at det blir bygget en ny kraftledning på eiendommen.

Arne O. Sæter (gnr. 10/bnr. 6) opplyser i høringsuttalelse av 30.01.2014 at han er pelsdyrbonde på heltid. I forbindelse med bygging av ny kraftledning krever han at det blir tatt spesielle hensyn til dyra i drektighetstiden og i kvalpetiden. Helikopterflyging og sprengingsarbeid kan utløse panikkreaksjoner blant revetispene i denne perioden. Sæter mener kraftledningstraseen må gjøres så smal som mulig og at det beste hadde vært om den eksisterende 300 kV traseen ble benyttet.

Sæter viser til at grunneiere og Surnadal kommune er blitt lovet en befaring med tanke på plassering av Trollheim transformatorstasjon før det blir fattet endelig vedtak.

Bjarte Morten Røen (gnr. 43/bnr. 25) skriver i høringsuttalelse av 30.01.2014 at han er eier av en utmarskteig i Kvenndalen i Surnadal kommune. Det er oppført en hytte på eiendommen og Røen opplyser at det i tillegg er fradelte tomt hvor det er bygget en hytte. Røen er sterkt imot at det bygges

en ny 420 kV kraftledning ved siden av eksisterende 300 kV ledning. En slik løsning vil gi en total trasébredde på ca. 120 meter, men ifølge Røen vil denne bredde måtte utvides på grunn av terrengformasjonen i området. Røen mener kraftledningene vil båndlegge mellom en tredjedel og halvparten av eiendommen dersom 420 kV ledningen bygges ved siden av eksisterende 300 kV ledningen, og at en slik løsning vil gi store ulemper for bruken av egen og andres hytter. Røen mener utvidelse av traseen på denne siden av 300 kV ledningen vil forringe eiendommens verdi og begrense muligheten for bygging av nye hytter. Høringsuttalelsen inneholder bilder som illustrerer hvordan Røen mener en ny 420 kV ledning parallelt med eksisterende 300 kV må trekkes høyere opp i terrenget på grunn av terrengformasjonen i området. Røen mener en ny 420 kV ledning nord for 300 kV ledningen vil bli synlig på lang avstand og bli visuelt skjemmende.

Røen savner en omtale av fritidsbebyggelse i meldingen og krever at det gjennomføres en vurdering av konsekvenser for denne type bebyggelse. Røen mener det også må utredes avbøtende tiltak for å redusere de negative virkningene for fritidsbebyggelse.

Råssåfoss Kraft AS skriver i høringsuttalelse av 22.01.2014 at de eier og driver en kraftstasjon i Todalen i Surnadal kommune. De hevder at det er ønsket lokalt om å bevare deler av eksisterende 132 kV ledning mellom Aura og Trollheim, slik at denne ledningen kan overføre kraft fra eksisterende og planlagte småkraftverk til sentralnettet. Råssåfoss Kraft oppfordrer til en slik løsning.

Ifølge Råssåfoss Kraft mangler eksisterende 22 kV ledning kapasitet til å overføre produksjonen fra to tilknyttede småkraftverk på en tilfredsstillende måte, og de mener det heller ikke er ledig kapasitet til å knytte til flere av de potensielle småkraftverkene som er under planlegging i Todalen. Råssåfoss Kraft opplyser at lønnsomheten til Råssåfoss kraftstasjon blir redusert på grunn av overføringstap. Ved å knytte eksisterende 22 kV ledning til 132 kV ledningen gjennom Todalen mener Råssåfoss Kraft at forholdene for småkraftproduksjon bli vesentlig forbedret og avgjørende for de som ønsker å bygge ut småkraft. Råssåfoss Kraft viser til at Svorka Energi har uttrykt ønske om nytte av 132 kV ledningen til dette. Råssåfoss Kraft trekker også frem at en slik løsning vil kunne bedre forsyningssikkerheten til området. Vedlagt uttalelsen ligger brev til Svorka Energi og Surnadal kommune.

Surnadal Bondelag har gitt høringsuttalelse den 28.01.2014. Bondelaget mener ledningen bør bygges slik at minst mulig areal blir berørt og de mener derfor at den nye 420 kV ledningen må bygges i samme trasé som eksisterende 300 kV ledning. De understreker at 300 kV ledningen må rives først. Dersom denne løsningen ikke er mulig ønsker bondelaget at ledningen bygges nærmest eksisterende 420 kV ledning, slik at den totale bredden av kraftledningstraseene blir minst mulig. Langs det meste av traseen i Surnadal kommune vil dette ifølge bondelaget medføre at ledningen blir lagt høyere opp i lia og dermed berøre mindre verdifullt skogbruksareal.

Bondelaget peker videre på at det av estetiske hensyn enkelte steder vil være bedre å legge kraftledningen nord for eksisterende 420 kV ledning, men bondelaget holder fast ved at de mener ledningen bør bygges slik at den berører minst mulig drivverdig landbruksarealer. Når det gjelder ulemper knyttet til beitebruk mener bondelaget at anleggsfasen vil være mest utfordrende. Bondelaget ber om at kryssing av eksisterende 420 kV vurderes for å tilgodese ulike hensyn langs traseen. Bondelaget skriver videre at areal som eventuelt blir liggende mellom de to 420 kV ledningene vil bli lite verdifulle og at en erstatning for tilbakeført areal under eksisterende 300 kV ledning ikke nødvendigvis vil bli godtatt. Bondelaget ber om at det tas hensyn til hytter/setrer langs den planlagte kraftledningen.

Bondelaget mener 132 kV ledningen Aura-Ranes-Trollheim vil kunne ha stor betydning for å få ut kraften fra småkraftverk i Todalen og ber om at denne beholdes på strekningen Todalen-Trollheim. Utover dette mener bondelaget at det er et sterkt ønske om å fjerne 132 kV- ledningen gjennom

Surnadal og Sunndal kommuner da den går over dyrka mark og nær bebyggelse. Bondelaget mener en mulig løsning kan være å la 300 kV ledningen bli stående fra Raneseid til Trollheim og koble den til 132 kV ledningen i Raneseid. På denne måten mener bondelaget 132 kV ledningen fra Raneseid kan rives oppover hele dalføret.

Ove Skrøvseth skriver i høringsuttalelse av 29.01.2014 at han er grunneier i Kvenndalen i Surnadal kommune og blir berørt av planene om ny kraftledning. Skrøvseth ble også berørt av eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet da denne ble bygget på 2000-tallet. Skrøvseth mener kompensasjonen den gang ikke veide opp for ulempene, og han ønsker derfor ikke at de blir bygget en ny 420 kV ledning.

Skrøvseth peker på at Statnett har kommunisert at den nye 420 kV-ledningen kan bygges sør for eksisterende 420 kV ledning, mens på kartene vedlagt meldingen er den nye ledningen tegnet nord for dagens 300 kV ledning. Skrøvseth mener et alternativ nord for eksisterende ledning vil medføre store ulemper for hytteeiendommen og krever derfor at ledningen bygges på sørsiden. Skrøvseth varsler at han vil kreve kompensasjon som samsvarer med ulempene. Dersom den planlagte ledningen blir bygget nord for dagens 300 kV ledning forventer Skrøvseth å bli kompensert tilsvarende hyttens verdi. Ifølge Skrøvseth vil planene om å legge ut tomter til et hyttefelt i området bli nesten umulig å gjennomføre med en ny 420 kV kraftledning.

Roar Halle er i høringsuttalelse av 14.01.2014 opptatt av at 132 kV ledningen Aura-Raneseid kan rives. Kraftledningen er bygget på 1950-tallet og går blant annet gjennom tettbebyggelsen på Kvendset. Halle mener riving av ledningen vil gi positive visuelle virkninger for Todalen og inngangsporten til Trollheimen.

Arbeidsgruppa for brualternativet over Todalsfjorden opplyser i høringsuttalelse den 23.01.2014 at de i lang tid har jobbet med et brualternativ som vil knytte sammen Sunndal og Surnadal. Et av alternativene omfatter hengebru over Todalsfjorden fra Svinneset til Rakaneseid med tunnel videre til Ålvundfoss-området. De ser for seg enn mulig konflikt mellom den nye kraftledningen og bru-prosjektet over Todalsfjorden. Arbeidsgruppa påpeker mulige problemer med å realisere et hengebru-prosjekt fra Svinneset dersom den nye 420 kV-ledningen blir bygget nord for eksisterende kraftledninger. De kjenner ikke til krav om avstander med nærføring av fjordspenn til hengebruer, men påpeker at et alternativ med ny ledning på nordsida av eksisterende ledninger vil legge beslag på et betydelig større areal enn ved å legge den på sørsida. Arbeidsgruppa mener det beste alternativet må være å legge den nye planlagte kraftledningen sør for eksisterende ledninger, slik at arealbeslaget blir minst mulig. Vedlagt uttalelsen ligger kart som viser de ulike brualternativene.

Mo grendalag ga høringsuttalelse den 29.01.2014. Grendalaget viser til at det er satt av plass til transformering fra 420 kV til 132 kV i Trollheim transformatorstasjon og at dette gir rom for økt kraftproduksjon på Nordmøre og mulighet for å fjerne eksisterende 132 kV ledninger. Mo grendalag opplyser at de arbeider med å etablere nye boligfelt i Øvre-Surnadal, og ser at 132 kV ledningen blokkerer flere av utbyggingsområdene. Grendalaget foreslår at eksisterende 300 kV ledning fra Trollheim til Svinvika ved fjordspennet over Todalsfjorden blir stående og at denne kan drifles på 132 kV spenning og kobles sammen med 132 kV ledningen som krysser der. 132 kV ledningen kan da bli stående fra Svinvik til Raneseid og fra Svinvik til Todalen, mens resten av 132 kV ledningen mellom Aura og Orkdal kan rives. Grendalaget peker på at en slik løsning vil ha følgende fordeler:

- *"Gammel 132 kV-linje med stålmaster kan fjernes oppover Surnadals-dalføret, som i dag blokkerer for videre utvikling, da den flere steder har fundamenter på dyrka mark og dermed skaper problem for landbruksdrifta, andre steder blokkerer den for boligutbygging.*

- *Som et positivt resultat vil en slik løsning, fjerne det som enkelte mener er visuell forurensning.*
- *Dette vil være med å gi rom for økt kraftproduksjon gjennom å gi tilgang til bedre nett.*
- *Trollheim kraftverk kan mates inn rett på hovednettet.*
- *En stor del av linjenettet vil gå i felles trase, i et område der det er veldig lite behov for rydding.”*

Grendalaget peker på at det er småkraftverk i Todalen som har for dårlig nettilknytning, samtidig som det er flere kraftverksplaner som ikke kan realiseres på grunn av manglende nettkapasitet.

Sunndal kommune:

Tor Ove Breivik (gnr. 98/ bnr. 23) opplyser i høringsuttalelser av 22.01.2014 og 29.01.2014 at hytta har eksisterende kraftledninger som nærmeste nabo og at dette har vært en belastning i mange år. Ifølge Breivik vil en ny 420 kV kraftledning i utsikten mot Rennsetvatnet medføre at eiendommen blir innestengt av kraftledninger. Breivik mener en ny kraftledning vil påvirke utsikt, opplevelse av solnedgang, bomiljø og fremtidig verdi på eiendommen, noe som vil gjøre det langt mindre attraktivt å være eier av eiendommen i fremtiden. Breivik opplyser at hytta ligger på en idyllisk plass og at en ny kraftledning langt på vei vil ødelegge denne idyllen. På bakgrunn av dette kan ikke Breivik akseptere meldt traséalternativ og han mener Statnett må vurdere andre traséalternativer for kraftledningen.

3.6 Andre

Statkraft Agder Energi Vind DA fremhever i høringsuttalelse av 05.02.2014 viktigheten av at hovednettet i Midt-Norge oppgraderes og bygges ut for å øke kapasitet og driftssikkerhet. De mener oppgradering av 300 kV ledningen Klæbu-Viklandet vil være viktig for den planlagte utbyggingen av vindkraft i Snillfjord og på Fosen. For vindkraftplanene i Snillfjordområdet er det ifølge Statkraft Agder Energi Vind vesentlig at delstrekningen Viklandet-Trollheim blir planlagt slik at den kan bli oppgradert og driftsklar fra årsskiftet 2018/2019. Statkraft Agder Energi Vind mener det er viktig at ledningene bygges med fiberoptisk kommunikasjon.

Statkraft Energi AS ønsker i høringsuttalelse av 28.01.2014 at det blir gjennomført en ROS-analyse med hensyn til driftssikkerhet vedrørende løsninger i Aura transformatorstasjon. Statkraft Energi mener det må opprettholdes 132 kV og 420 kV spenningsnivåer i Aura transformatorstasjon for å sørge for en sikker driftsmessig løsning. Statkraft Energi opplyser at Aura kraftverk på sikt skal oppgraderes og at det sannsynligvis vil bli en større effektinstallasjon. De mener det må tas høyde for dette ved planlegging av en ny løsning på Sunndalsøra, og ber om at muligheten for en eventuell fremtidig effektøkning i Aura kraftverk blir en del av vurderingen ved valg av teknisk løsning.

Svorka Produksjon AS skriver i høringsuttalelse av 03.02.2014 at de er et datterselskap av Svorka Energi AS og selskapet bygger og drifter småkraftverk i Surnadal, Rindal og Halså kommuner. Ifølge kraftselskapet er 132 kV ledningen mellom Sunndal og Trollheim viktig for småkraftutbygging i området Todalen i Surnadal kommune. Nedlegging av denne ledningen vil ifølge kraftselskapet vanskeliggjøre utbygging av småkraft fordi distribusjonsnettet i dag er fullastet på radialen til Todalen i dagens situasjon. Svorka Produksjon viser til at det finnes mange planer om småkraftverk på strekningen fra Todalen til Trollheim og at distribusjonsnettet ikke kan håndtere dette uten nye transformeringer til 132 kV nettet.

Svorka Produksjon peker på at adkomstveger og rørgate til det konsesjonsgitte småkraftverket Setergrytå kraftverk i Øvre Surnadal vil måtte krysses av Statnetts kraftledninger og adkomstvegen til

Trollheim transformatorstasjon. Svorka Produksjon peker videre på flere privatrettslige forhold mellom kraftselskapet og Statnett i forbindelse med byggingen av ny 420 kV ledning og Setergrytå kraftverk.

Opplysningsvesenets fond v/Advokatfirmaet Harris AS skriver i høringsuttalelse av 30.01.2014 at de ønsker at kraftledningen bygges etter alternativ 1.1 nord i Melhus kommune slik at ledningen blir flyttet bort fra Melhus kapellangård og i mindre grad berører boligområdene. Ved kryssing av Orkdal vil alternativ 1.0 være det klart beste traséalternativet for Opplysningsvesenets fond. Det pekes på at dette alternativet ikke medfører at nye arealer blir berørt av kraftledningen.

Eva Tilseth viser i høringsuttalelse av 31.01.2014 at hun sammen med Jon Kristian Skei og Dag Dolmen sendte et brev til NVE (15.02.2012) vedrørende konsesjonssøknaden om ny 420 kV kraftledning Storheia – Orkdal/Trollheim og 132 kV nett for vindkraftverk i Snillfjordområdet. Tilseth viser til at det den gang ble påpekt at utredningene var mangelfulle både det gjaldt storsalamander, elvemusling og flaggermus, og at de mente dette var beslutningsrelevante utredningskrav som ikke ble tatt til følge. Ifølge Tilseth er de samme problemstillingene knyttet til disse artene relevante i denne saken. Tilseth viser til at det fremgår av meldingen at det finnes storsalamander i eller i nærheten av de planlagte traseene. Det pekes på at metoden som skal benyttes, Statens vegvesens håndbok 140, er fra 2006, mens naturmangfoldloven ble vedtatt i 2009. Ifølge Tilseth er det flere av DN's håndbøker som ikke er oppdatert, samtidig som det arbeides med en ny forskrift om konsekvensutredninger. Det vises til at oppdaterte metoder og rammebetingelser må benyttes for utredningene, sammen med naturmangfoldloven med forskrifter. Tilseth informerer om at Naturbase eller Artskart ikke er oppdatert når det gjelder arter som for eksempel salamander, noe som forsterker viktigheten av å innhente kunnskapsgrunnlag fra forskjellige kilder og foreta kartlegging/befaringer.

Tilseth skriver at den planlagte kraftledningstraseen vil komme i direkte berøring med to kjente salamanderlokaliteter; området Rindalsåsene i Rindalen kommune og et område nord for Seggelvatnet i Meldal kommune. Det understrekes at kraftledningstraseen kan komme i berøring med flere salamander lokaliteter langs traseen. Tilseth viser til at området ved Rindalsåsene er markert i Artskart og at det i 1992 ble registrert 15 salamanderlokaliteter i dette området, samt utarbeidet et forslag til vern av området som herptilreservat. Ifølge Tilseth er det viktig at det gjennomføres feltarbeid med kartlegging for å avklare salamanderartens status og områdets tilstand før det tas stilling til trasévalg.

I området nord for Seggelvatnet i Meldal er det registrert tre lokaliteter, hvorav to med storsalamander. Disse lokalitetene fremgår ifølge Tilseth ikke på Artskart eller Naturbase og hun viser til at kunnskapsinnhenting utover det kjente og nevnte kilder er viktig. Tilseth mener det er viktig at utredning og oppfølging blir gjennomført før det tas stilling til trasévalg. Tilseth peker på at det kan finnes fleres ukjente lokaliteter langs den planlagte kraftledningstraseen og at det derfor er viktig at kartlegging og konsekvensen for salamander utover disse to tilfellene blir inkludert i utredningsprogrammet og konsekvensutredningen. Vedlagt høringsuttalelsen ligger høringsuttalelse til 420 kV kraftledningen Storheia – Trollheim/Orkdal av 17.02.2017.

4 NVEs vurdering

Krav til innhold i konsesjonssøknader for kraftoverføringsanlegg ivaretar i hovedsak de krav til utredninger som er gitt i punkt a) i forskrift om konsekvensutredninger av 26.06.2009 vedlegg III. For planlagte kraftoverføringsanlegg som er utredningspliktig etter forskriften, fastsetter NVE et spesifikt utredningsprogram som er tilpasset den enkelte sak, jf. forskrift om konsekvensutredninger § 9 første ledd. Utredningsprogrammet skal supplere utredningskravene i forskriften og tiltakshaver skal legge programmet til grunn ved utredning av tiltaket. Utredningskravene varierer mellom ulike tiltak og NVE avgjør hvilke ulike temaer som er beslutningsrelevante for det aktuelle planlagte anlegget.

NVE har gjennom høring av meldingen mottatt innspill til utredninger som kreves gjennomført, jf. kapittel 3 ovenfor. Det har kommet innspill til konkrete temaer som kreves utredet, herunder virkninger for naturmangfold, friluftsliv, bebyggelse, næringsinteresser og verneområder, forslag til alternative traseer/trasejusteringer og sanering av eksisterende anlegg. I dette kapitlet vurderer vi alle innspillene og hvilke utredninger Statnett skal gjennomføre i forbindelse med søknad for ny 420 kV kraftledning Klæbu-Viklandet.

NVE har tatt utgangspunkt i sentrale utredningstemaer når vi har utarbeidet et utredningsprogram for ny 420 kV kraftledning Klæbu/Viklandet. Statnetts forslag til utredningsprogram i meldingen, erfaringer fra tilsvarende prosjekter og innkomne merknader danner grunnlaget vår vurdering av hva som vurderes som beslutningsrelevante temaer.

Kapittel 4.1 i dette notatet inneholder presisering og utdyping av utredningstemaer, samt trasejusteringer/alternativer som NVE mener Statnett skal utrede i konsekvensutredningen. Kapittel 4.2 inneholder temaer og trasejusteringer/alternativer som NVE mener ikke skal utredes, da de ikke anses som beslutningsrelevante. Selve utredningsprogrammet som NVE har fastsatt, er gitt i eget dokument ref.; NVE 201305330-106. Inndelingen av dette kapitlet følger utredningsprogrammets oppsett.

4.1 Suppleringer og presisering av utredningskrav til foreslått utredningsprogram

NVEs ”Veileder for utforming av søknad om anleggskonsesjon for kraftoverføringsanlegg” beskriver hvordan en konsesjonssøknad skal utformes. En søknad etter denne veilederen vil ivareta flere av utredningstemaene som er listet opp i forskrift om konsekvensutredninger, blant annet for temaene begrunnelse, beskrivelse av anleggene og beredskapshensyn. Vurdering av anleggenes virkninger for miljø og andre samfunnshensyn vil inngå i konsekvensutredningen. Under fremgår det hvilke tema, eventuelt spesifisering innenfor et foreslått tema, som skal inkluderes i utredningsprogrammet i tillegg til det Statnett har beskrevet i foreslåtte utredningsprogram i meldingen datert 22.10.2013.

4.1.1 Innledning

Innledningsvis i utredningsprogrammet spesifiserer NVE hva som skal legges til grunn for konsekvensutredningen. Formuleringene er generelle og gjelder for alle utredningstemaene nevnt i kapittel 2, 3 og 4 i utredningsprogrammet.

NVE mener at det er naturlig at nødvendige hjelpeanlegg belyses i konsekvensutredningen, og vi vil kreve at virkningene av anlegg som er nødvendige for å kunne bygge ledningen, skal vurderes for alle utredningstemaer beskrevet i utredningsprogrammet. Eksempler på slike anlegg kan f.eks. være riggplasser, veger for atkomst til anleggene, men også eventuell nødvendig utvidelse av eksisterende veger vil inkluderes i dette punktet.

NVE mener tiltaket kan ha ulike virkninger for hvert utredningstema i anleggs- og driftsfasen, og vi vil derfor sette krav om at virkningene av tiltaket skal utredes for både anleggs- og driftsfasen.

For øvrig vil NVE bemerke at mange av utredningskravene som høringsinstansene har spilt inn under høringen omfattes av de kravene som er innarbeidet i utredningsprogrammet. Dette er krav som NVE stiller i alle utredningsprogram for kraftledninger og nærmere omtale av disse vil derfor ikke bli gjort.

4.1.2 Prosess og metode

Kapitlet legger føringer for prosess og metoder som skal benyttes i utredningene.

Datagrunnlag og metoder

NVE krever at Statnett kort redegjør for metoder og datagrunnlag som er benyttet i utredningene. Herunder skal det også opplyses om eventuelle problemer ved innsamling av data, eller ved metoder som er brukt i utredningsarbeidet. Dette bidrar til i større grad å sikre at utredningene som gjennomføres er av tilfredsstillende kvalitet og mest mulig etterprøvbare. Vi forutsetter at Statnett i forbindelse med utarbeidelse av konsekvensutredningen foretar den nødvendige samordning mellom fagutredninger som utfyller hverandre eller som må sees i sammenheng for å kunne belyse konsekvensene. Dette gjelder blant annet utredninger om landskap, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv, reiseliv, naturmangfold, verneområder og avbøtende tiltak.

Noe kartfestet informasjon om sårbare arter skal unntas offentlighet. NVE forutsetter at dette følges opp og at det utarbeides en offentlig og en ikke offentlig versjon av fagrapporten for naturmangfold. Fylkesmannen vil få tilsendt den ikke offentlige versjonen som underlag for vurdering av søknaden.

Eva Tilseth m.fl. peker i sin uttalelse på at *Statens vegvesens håndbok 140* er fra 2006, mens naturmangfoldloven ble vedtatt i 2009. Hun peker videre på at flere av Miljødirektoratets håndbøker ikke er oppdaterte. Til dette vil NVE bemerke at Statens vegvesen er i gang med å revidere *håndbok 140*, men at dette arbeidet foreløpig ikke er ferdigstilt. Frem til oppdatert *håndbok 140* og eventuelle nye håndbøker fra Miljødirektoratet foreligger, anbefaler NVE at det brukes standard metodikk i foreliggende håndbøker, der dette anses relevant. Under de enkelte fagtemaene er det i tillegg direkte henvisning til aktuelle håndbøker og veiledere som kan benyttes til å gjennomføre utredningene. Det er blant annet utgitt egne veiledninger til naturmangfoldloven og NVE anbefaler at disse legges til grunn i utredningene.

Flere av høringsinstansene tilbyr seg å bidra med kunnskap og informasjon om ulike utredningstema, eller anbefaler at det i utredningsarbeidet tas kontakt med lokale og regionale interesseorganisasjoner. NVE vil be Statnett om i nødvendig grad å ta kontakt med regionale myndigheter, berørte kommuner, interesseorganisasjoner og andre aktuelle ressurser i utredningsarbeidet. Der det er hensiktsmessig bør Statnett vurdere å opprette samrådsgrupper. Tiltakshaver oppfordres videre til å ta kontakt med NVE før søknad med konsekvensutredning ferdigstilles og oversendes til formell behandling.

Avbøtende tiltak og transport

Avbøtende tiltak vil kunne redusere de negative virkningene av kraftledningen. Forslag til avbøtende tiltak, som har kommet inn under høring av meldingen, er sanering av eksisterende 132 kV kraftledning Aura-Trollheim-Orkdal på hele eller deler av strekningen, merking av liner for fugl, opparbeiding av nytt jordbruksareal og tilpasning av anlegg for minst mulig arealbeslag og terrengskader. I tillegg har Melhus kommune bedt om at det vurderes en designmast utformet som et landemerke og at denne visualiseres i utredningen.

NVE velger å ta inn et krav om at det skal vurderes avbøtende tiltak for alle tema. Kravet er gitt i innledningen til utredningsprogrammet, der rammene for utredningene fastsettes. NVE fastsetter et slikt krav fordi det er behov for å se utredningene og vurderinger om avbøtende tiltak i sammenheng da avbøtende tiltak kan ha positive virkninger for et tema, men negative virkninger for andre. For mer om avbøtende tiltak vises det til kapittel 7.6 i NVEs "Veileder for utforming av søknad om anleggskonsesjon for kraftoverføringsanlegg". Søknad og søknadsveilederen må sees i sammenheng med utredningsprogrammet, jf. kap. 4.1.3. Vi har i utredningsprogrammet gitt noen eksempler på avbøtende tiltak. Statnett må i tillegg vurdere tiltak der det er aktuelt og i samråd med berørte interesser. Blant annet ber vi om vurdering av ulike mastetyper og skånsom skogrydding. Avbøtende tiltak skal være knyttet til det konkrete tiltaket som planlegges.

Detaljerte vurderinger av transport og gjennomføring av anleggsarbeidet, mener NVE det er naturlig å gjøre senere i prosessen. Dersom NVE gir konsesjon til kraftledningen, vil vi stille vilkår om at det utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan) hvor blant annet anleggsarbeidene detaljbeskrives. En slik plan skal godkjennes av NVE før anleggsarbeidene starter, og NVEs miljøtilsyn vil følge opp at planen etterleves og at avbøtende tiltak og opprydding skjer i henhold til planen. NVE forutsetter likevel at det redegjøres for hovedtrekkene og gis en generell vurdering av anleggsarbeidet i konsekvensutredningen. Dette gjelder for eksempel behov for motorisert transport i utmark, bruk av eksisterende veier, nybygging av veier med mer. Permanent og midlertidig arealbruk skal beskrives i søknaden og vises på kart. NVE forutsetter at arealbruk i forbindelse med anleggene, herunder anleggsarbeider og drift, i all hovedsak skal være avklart gjennom konsesjonsprosessen. Avdekkes det behov for ny arealbruk, som for eksempel nye veier i etterkant av konsesjonsvedtaket, vil det kreve særskilt søknad og ny behandling.

Når det gjelder avtaler om bruk av veier, vil NVE oppfordre Statnett til å samarbeide med grunneiere/rettighetshavere for å komme frem til gode løsninger vedrørende transportbehovet. NVE vil imidlertid påpeke at eventuelle minnelige avtaler mellom Statnett og grunneiere og rettighetshavere vil være privatrettslige og derfor ligge utenfor NVEs myndighetsområde.

4.1.3 Beskrivelse av anleggene

NVEs "Veileder for utforming av søknad om anleggskonsesjon for kraftoverføringsanlegg" beskriver hvordan konsesjonssøknaden skal utformes. For søknader om konsesjon etter energiloven skal denne veilederen følges. En søknad etter denne veilederen vil ivareta kravene om redegjørelse for tiltaket i vedlegg III a i forskrift om konsekvensutredninger. Veilederen finnes her:

<http://www.nve.no/no/konsesjoner/nett/>

I konsekvensutredningen skal det kun gis en kort oppsummering av søknaden. I oppsummeringen skal følgende inngå:

Begrunnelse for tiltaket og beskrivelse av 0-alternativet

NVE har satt krav om en begrunnelse for tiltakene, der både tekniske og økonomiske argumenter skal inngå. Det skal også gis en beskrivelse av situasjonen fremover dersom de planlagte tiltakene ikke realiseres, også kalt 0-alternativet. Dette gir et viktig sammenligningsgrunnlag for de vurderingene som skal gjøres når NVE konsesjonsbehandler anleggene.

Beskrivelse av alternativer

NVE har satt krav om at Statnett skal gi en kort beskrivelse av tiltakene, inkludert nødvendige anlegg som veier, riggplasser osv. Både omsøkte og vurderte alternativer skal beskrives og vises på kart. Dette gjelder de alternativene som Statnett selv velger å omsøke og vurdere. Plassering av andre anlegg, som for eksempel transformatorstasjoner, skal også fremgå. I utredningsprogrammets kapittel 3 setter NVE i tillegg krav om vurdering av andre alternativer fremkommet gjennom høringsprosessen. Se også kapittel 4.1.4 i dette notatet.

Flere av høringsinstansene ber om at den nye 420 kV ledningen må bygges i samme trasé som dagens 300 kV ledning. Møre og Romsdal fylkeskommune mener det er viktig at fordeler og ulemper ved å bygge 420 kV ledningen i eksakt samme trasé belyses i en konsesjonssøknad. NVE er enig i at Statnett skal beskrive blant annet driftsmessige- og økonomiske utfordringer knyttet til løsningen, slik at eventuelle ulemper kan vurderes opp mot fordelene ved blant annet redusert arealinngrep. NVE vil inkludere dette blant alternativer som skal utredes.

Systemløsning

Oppsummeringen i konsekvensutredningen skal inneholde en begrunnelse for valg av systemløsning. Eventuelle andre vurderte løsninger for å forsterke nettet som ivaretar behovet skal beskrives. Herunder må de systemmessige fordeler og ulemper ved valg av ulike løsninger beskrives. Vurdering av systemløsning må sees i sammenheng med beskrivelsen av 0-alternativet.

NVE forutsetter at Statnett gjør en vurdering av behovet for nett og produksjon fremover i tid som en del av begrunnelsen for tiltaket og i drøftingen av ulike systemløsninger. Vurderingene av behovet må sees i lys av forventet ny produksjon og forbruk i området, opprettholdelse av god forsyningssikkerhet og eksisterende netts kapasitet og tilstand. Flere av høringsinstansene spør om byggingen av den planlagte 420 kV ledningen over Fosen (Namsos-Roan-Storheia-Trollheim) vil bidra til at Statnett kan rive eksisterende 300 kV Klæbu-Viklandet/Aura før man bygger ny 420 kV i samme trasé. NVE vil be om at Statnett gjennomfører en oppdatert vurdering av dette og ser det i sammenheng med vurderingen om å bygge 420 kV ledningen i eksisterende 300 kV trasé. Byggemetoder og traséalternativer som Statnett skal vurdere er beskrevet nærmere i kapittel 4.1.4 nedenfor.

Sikkerhet og beredskap

Hovedpunktene i søknaden skal oppsummeres i konsekvensutredningen, jf. punkt 2 ”Beskrivelse av anleggene” i utredningsprogrammet.

Riving og omstrukturering av eksisterende kraftledninger

En rekke av høringsinstansene ber om at 132 kV ledningen Aura-Trollheim-Orkdal rives på hele eller deler av strekningen. Ledningen går gjennom flere bebygde områder, blant annet i Sunndal og Surnadal kommuner. Flere av høringsinstansene er opptatt av nettkapasitet for tilknytning av småkraftverk rundt Todalen i Surnadal kommune. Blant andre Surnadal kommune, Surnadal bondelag og Råssåfoss kraft ber om at 132 kV ledningen blir stående fra Todalen via Ranestransformatorstasjon og frem til Trollheim transformatorstasjon. Mo Grendalag og Surnadal bondelag fremmer i sine høringsuttalelser et alternativ der også 300 kV ledningen beholdes på strekningen Todalen/Ranes – Trollheim, men at den driftes på 132 kV slik at man oppnår en 132 kV ringforbindelse i området. I brev av 02.06.2014 har Statnett kommentert høringsuttalelsene. I brevet fremgår det at Statnett ikke har tatt stilling til hva som eventuelt skal gjøres med eksisterende 132 kV ledning og at dette vil bli vurdert som en del av konsekvensutredningen/konsesjonsøknaden.

Under NVEs konsesjonsbehandling av 420 kV Storheia – Trollheim var også riving av 132 kV-ledningen Aura-Trollheim og Trollheim-Orkdal et av temaene. Statnett opplyser i tilleggsutredning av 29.11.2011 at riving av kraftledningen kan være mulig med en transformering mellom 420 kV og 132 kV i Trollheim transformatorstasjon. Statnett anslo i samme tilleggsutredning at en konsesjonsøknad for dette ville sendes NVE sommeren 2012. NVE kan foreløpig ikke se å ha mottatt konsesjonsøknad for transformering mellom 132 kV og 420 kV i Trollheim transformatorstasjon. NVE vil derfor konkret be om at Statnett på nytt vurderer transformering i Trollheim transformatorstasjon og ulike saneringsalternativer for 132 kV ledningen og alternativenes betydning for tilknytning av småkraft i området, herunder muligheten for å la ledningen bli stående på deler av strekningen og benytte deler av 300 kV ledningen til 132 kV.

NVE vil be om at Statnett utreder muligheten for riving og opprydding i eksisterende kraftledningsnett, herunder beskrive hvordan nye transformeringspunkter kan muliggjøre riving av kraftledninger. Vi vil også be om at kostnader ved riving og konsekvenser for forsyningssikkerheten og nettkapasiteten beskrives.

4.1.4 Alternativer og byggemetoder som skal vurderes i utredningsarbeidet

Gjennom høring av meldingen har NVE mottatt forslag om en rekke nye traséalternativer og traséjusteringer. I dette kapittelet vil det fremgå hvilke alternative løsninger som skal utredes videre, i tillegg til de traseene Statnett selv har fremmet i meldingen. Høringsinstansene trekker i sine høringsuttalelser frem fordeler og ulemper ved de meldte alternativene. På dette stadiet i prosessen, der de ulike traséalternativene ennå ikke er konsekvensutredet, er det krevende å vurdere om det er alternativer som ikke skal utredes videre. Etter NVEs vurdering er det ingen meldte alternativer som peker seg ut i en åpenbart negativ retning slik at de ikke bør utredes videre. Statnett skal derfor utrede alle traseene som er meldt. På bakgrunn av egne vurderinger og innkomne høringsuttalelser vil NVE be Statnett vurdere flere andre traséalternativer. Disse alternativene skal ikke nødvendigvis utredes fullt ut, med unntak av dersom de blir omsøkt.

Byggemetoder

Flere av høringsinstansene ønsker at den planlagte nye 420 kV kraftledningen bygges i eksisterende 300 kV trasé. For at dette skal være mulig må 300 kV ledningen rives før den nye 420 kV ledningen bygges. Statnett opplyser at det kan være aktuelt å bygge 420 kV ledningen i eksisterende 300 kV-trasé på seksjoner, men at dette vil medføre utkoblinger og driftsmessige ulemper. NVE vil be Statnett utrede en slik løsning på aktuelle seksjoner, slik at ulempene med denne byggemetoden kan vurderes opp mot fordelene med redusert arealbeslag. Utredningen må ses i sammenheng med vurderingen av systemløsning ovenfor.

Statnett opplyser i brev av 02.06.2014 at det ikke er mulig å oppgradere eksisterende 300 kV ledning ved å skifte ut dagens liner. NVE viser til at ved oppgradering av deler av 300 kV-ledningen Evanger – Samnanger planlegger BKK Nett å forsterke eksisterende master for å kunne bytte dagens liner med duplex, samt at mastene møter krav knyttet til klimalaster. NVE ber om at Statnett vurderer om tilsvarende metode vil være mulig å benytte for oppgradering av 300 kV ledningen Klæbu-Viklandet, og eventuelle fordeler og ulemper med en slik løsning.

Nye traseer/justerte luftledningstraseer

Kraftledningen er planlagt parallellført med eksisterende kraftledninger på store deler av strekningen. Fra kommunegrensen Orkdal/Rindal til Viklandet transformatorstasjon har Statnett kun meldt et alternativ med parallellføring med eksisterende kraftledninger. Mange av høringsinstansene er opptatt av på hvilken side av eksisterende kraftledninger den nye ledningen eventuelt skal bygges, da dette vil kunne ha betydning for arealbruk og for ulike interesser langs kraftledningene. Statnett har meldt parallellføring på begge sider av eksisterende ledninger og de har ikke prioritert den ene siden fremfor den andre. Dette presiseres også i Statnetts brev av 02.06.2014 med kommentarer til høringsuttalelsene. NVE ber Statnett utrede alternativer med bygging av 420 kV ledningen på begge sider av eksisterende ledninger, samt vurdere kryssninger og krysskoblinger med dagens 420 kV for å redusere ulempene. Statnett opplyser i meldingen at kryssing av ledningene vil være uheldig driftsmessig. NVE ber Statnett vurdere fordeler og ulemper ved de ulike alternativene, herunder redusert arealbeslag og eventuelle driftsulemper.

Klæbu, Trondheim og Melhus kommuner

Klæbu kommune og grunneiere i området ønsker at meldt trasé 1.0 justeres opp i Vattåsen slik at den planlagte 420 kV ledningen parallellføres med Trønder Energi Netts nye 66 kV ledning Gimse – Klæbu, som er i ferd med å bli bygget. Høringspartene viser til at traseen for 66 kV-ledningen ble justert høyere opp i Vattåsen for å unngå bebyggelsen ved Skjøla. NVE vil be Statnett om å vurdere en traséjustering slik at 420 kV ledningen bygges parallelt med 66 kV ledningen Klæbu-Gimse.

Franzefoss AS, Direktoratet for mineralforvaltning og Arne Jakobsen v/Pro Invenia peker i sine høringsuttalelser på at meldt traséalternativ 1.0 kommer i konflikt med planlagt utvidelse av Vassfjell pukkverk på Furuåsen/Svartåsen i Trondheim kommune, samt med planer om omdisponering av arealer til råstoffutvinning i samme område. De peker på at god tilgang på pukk og grus er viktig for Trondheimsregionen og at en ny kraftledning vil kunne begrense uttaket av ressursene. De ber derfor om at Statnett må utrede en trasé lengre sør, som unngår de aktuelle områdene. NVE vil be Statnett vurdere en justering av trasé 1.0 slik at mulige ulemper for masseuttak/råstoffutvinning kan begrenses.

Melhus kommune foreslår at det utredes et alternativ med parallellføring med eksisterende 420 kV ledning ut fra Klæbu transformatorstasjon og frem til meldt traséalternativ 1.1 ved Hjellen. NVE ser at man med dette alternativet vil unngå bebyggelsen ved Skjøla og områdene for masseutvinning i Trondheim kommune. NVE vil be Statnett vurdere et slikt alternativ.

Flere av grunneierne i Melhus ber om at det må utredes et alternativ som krysser Melhus lengre sør en Statnetts foreslåtte alternativer. Høringsinstansene viser til at de er tungt berørt av ulike typer offentlig infrastruktur, herunder flere kraftledninger og de ber om at disse områdene skånes for ny kraftledning. Fra Klæbu transformatorstasjon er det foreslått en trasé langs Vassfjellet og kryssing av E6 et sted mellom Søberg og nord for Kvål i Melhus kommune, videre mot området Vigdal/Olderøya for traseen møter traséalternativ 1.2 i Skaun kommune. Flere av traseene Statnett har meldt for den planlagte nye 420 kV ledningen ble omsøkt og vurdert i forbindelse med behandlingen av eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet i 2001-2002. NVE kan ikke se at det den gang ble vurdert et alternativ med kryssing av E6 så langt sør. NVE vil derfor be om at Statnett vurderer et slikt alternativ.

Grunneierne Odd Tisløv og Inger Strøm foreslår i sine høringsuttalelser et traséalternativ som kombinerer de meldte alternativene 1.0 og 1.1 gjennom et nytt traséalternativ forbi Bleke vest for Gaula i Melhus kommune. De har illustrert forslaget på et kart vedlagt høringsuttalelsene. NVE vil be Statnett vurdere et slikt alternativ som Tisløv og Strøm har foreslått.

Skaun og Orkdal kommuner

Flere grunneiere, som berøres av alternativ 1.0 og 1.2 i Skaun kommune, ønsker at traséalternativ 1.2 vinkler av fra trasé 1.0 nærmere Djupdalen, slik at traseen justeres noe lengre sør enn meldt alternativ 1.2. Grunneierne begrunner justeringen med at traseen på denne måten vil gå i myrområder og i mindre grad berøre drivverdig skog. NVE vil be Statnett vurdere en justering av meldt alternativ 1.2 i dette området.

Gjennom høring av meldingen har det kommet flere innspill knyttet til området sør for Byavatnet i Orkdal og Skaun kommuner, hvor alternativ 1.2 og 1.3 er foreslått. Høringsinstansene peker på at dette er et mye brukt friluftslivsområde med kulturminner og verdifullt naturmangfold, blant annet i form av verneområder, verdifulle naturtyper og sjeldne arter. På bakgrunn av dette er det gjennom høringen foreslått to nye traseer som i mindre grad vil berøre dette området. Orkdal kommune har foreslått en trasé, kalt 1.5, som binder sammen de meldte alternativene 1.2 og 1.0 gjennom en ny trasé over Nordlandshaugen/Hegglimyra i Skaun kommune. James E. Skjelbreia foreslår i sin uttalelse et traséalternativ sør for alternativ 1.2. Den foreslåtte traseen til Skjelbreia fortsetter sør/vestover der trasé 1.2 vinkler nord/vestover ved Melbylykkja i Skaun kommune. Traseen fortsetter videre mellom Midtskogvatnet naturreservat og Munklia naturreservat, før den møter eksisterende 300 kV ledning og trasé 1.3/1.0 ved Ekli i Orkdal kommune. NVE vil be Statnett vurdere traséforslagene fra Orkdal kommune og Skjelbreia.

NVE vil også be Statnett vurdere et alternativ sør for alternativ 1.2 og 1.3 som beskrevet over, men med kryssing av Orkdalen lenger sør enn meldt alternativ 1.0. I stedet for å vinkle traseen nordover til

Ekli skal det vurderes et traséalternativ som fortsetter vestover og krysser Orkdalen i området ved Øran før den går videre vestover og treffer på eksisterende 300 kV trasé.

Flere grunneiere ved Ekli i Orkdal kommune ber om at det utredes andre traséalternativer for kryssing av Orkdalen. Orkdal kommune ber NVE om å pålegge Statnett å vurdere et alternativ med parallellføring på nordsiden av eksisterende 420 kV for kryssing av Orkdalen. NVE vil be om at Statnett vurderer et slikt alternativ.

4.1.5 Tiltakets virkninger for miljø og samfunn

Landskap og visualisering

Melhus kommune ber om at det utarbeides en visualisering av ledningen som viser de visuelle virkningene av kraftledningen gjennom Melhuslandskapet. Kommunen ber også om at en av mastene i visualiseringene utformes slik at den fremstår som et landemerke. Orkdal kommune ønsker at det gjennomføres visualiseringer for de ulike alternativene for kryssing av Orkdalen. Surnadal kommune ber om at det lages en visualisering av Trollheim transformatorstasjon med kraftledninger inn og ut av transformatorstasjonen. Kommunen mener en slik visualisering er viktig for å kunne se prosjektene i sammenheng og for å sikre at kraftledningene ikke får en dårlig plassering som følge av plassering av transformatorstasjonen og omvendt. Møre og Romsdal fylkeskommune mener det er viktig å synliggjøre de visuelle virkningene for omkringliggende kulturminner og kulturmiljø. Andre høringsinstanser er også opptatt av hvordan kraftledningen vil være synlig fra ulike områder, som for eksempel Munklia/Byavatnet, ved kryssing av Orkdalen, og Djupdalen.

NVE vil i utredningsprogrammet sette krav om at Statnett beskriver landskapet i de berørte områdene, der en omtaler landskapstyper og hvordan tiltaket vil påvirke oppfattelse av landskap, natur- og kulturmiljø. Det skal vurderes hvordan anleggene visuelt vil påvirke landskapsverdiene. Vurderingen skal ta hensyn til eksisterende inngrep, som for eksempel parallelle kraftledninger. Anleggene omfatter, i tillegg til selve kraftledningen, utvidelse av transformatorstasjoner, veier og eventuelle andre permanente anlegg som er nødvendige for gjennomføring av tiltaket.

NVE stiller også krav om at landskapet skal beskrives i henhold til Nasjonalt referansesystem for landskap. Vi mener at de kravene vi har stilt til utredningene av landskap dekker innspillene fremmet av høringsinstansene.

Bruk av visualiseringer er en viktig del av vurderingen av de visuelle virkningene. NVE mener at visualiseringer gir god innsikt i hvordan en kraftledning vil påvirke i landskapet. Visualisering bidrar også til at berørte interesser lettere kan forstå størrelsesforholdet mellom kraftledningen og omgivelsene, i tillegg til å se hvor traseene planlegges. NVE setter alltid krav om visualiseringer i forbindelse med utredning av store kraftledninger.

Trollheim transformatorstasjon med planlagte kraftledninger, kryssingen av Orkdalen og kraftledningen gjennom Melhus skal visualiseres. Fotostandpunkt skal velges i samarbeid med berørte kommuner. NVE vil be Statnett vurdere en skulpturmast/designmast i Melhus kommune. Melhus kommune har i høringsuttalelsen ikke sagt noe om hvor de mener det kan være aktuelt med en slik mast. NVE ber derfor Statnett diskutere plassering av masten med kommunen. En eventuell skulpturmast/designmast skal visualiseres. I tillegg til de ovennevnte visualiseringene skal Statnett i samarbeid med berørte kommuner vurdere andre representative fotostandpunkt langs traseene. Aktuelle områder kan være ved bebyggelse, ferdselsårer, særlig viktige friluftsområder og kulturmiljøer som blir berørt av tiltakene. Dersom det søkes alternative traseer, skal visualiseringen være dekkende også for disse. Det samme gjelder ulike mastetyper. Visualiseringene skal omfatte

kraftledningen og alle banelegg som er synlige fra standpunktene. Eksempler på avbøtende tiltak skal også visualiseres.

I større kraftledningsprosjekter de senere årene har tiltakshavere som Statnett og BKK Nett utarbeidet 3D-animasjonsmodeller, hvor anleggene er plassert inn i en datamodell av terrenget i de berørte områdene. Modellene gjør det mulig å vurdere visuelle virkninger av anlegg fra hvilket som helst standpunkt. Bilder og animasjoner fra animasjonsmodellen brukes i tillegg til fotomontasjer.

Visuelle virkninger kan ha betydning for vurderingen av virkninger for andre fagtema, og vurderingene av visuelle virkninger bør derfor sees i sammenheng med vurderingene for ”kulturminner og kulturmiljø”, ”friluftsliv” og ”nærings- og samfunnsinteresser”.

Samiske og norske kulturminner og kulturmiljø

Møre og Romsdal fylkeskommune opplyser i sin høringsuttalelse at dalene Rindal, Surnadal og Sunndal er rike på nyere tids kulturminner og kulturmiljø. Fylkeskommunen mener det kan presiseres i utredningsprogrammet at vikninger for kulturmiljø også kan omfatte større kulturlandskap der kulturminneverdier, naturmangfold, friluftsliv, osv. gjør seg gjeldende. Ifølge fylkeskommunen er mange av kulturminnene fra nyere tid uregistrerte og de mener derfor at konsekvensutredningen bør gjennomføres på bakgrunn av undersøkelser i felt. Utover direkte virkninger for kulturminner og kulturmiljø mener fylkeskommunen det er svært viktig å synliggjøre de visuelle virkningene for omkringliggende kulturmiljø og kulturlandskap. Sametinget mener det bør lages en samlet oversikt over kjente kulturminner og områder hvor det kan finnes uoppdagede kulturminner.

I utgangspunktet mener NVE utredningen av kulturminner og kulturmiljø skal bygge på eksisterende kunnskap og dokumentasjon. For strekninger eller områder hvor gjennomgang av dokumentasjon og kontakten med myndigheter/lokalkjente viser stort potensial for funn av hittil ukjente automatisk fredede kulturminner, skal vurderingene i nødvendig grad suppleres med befaringer på barmark. I utredningsprogrammet har vi også krevd at potensialet for funn av ukjente, automatisk fredete kulturminner skal angis. Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø indikerer både temaoverskriften og utredningspunktene at kravene omfatter både de enkelte objektene og kulturmiljøer. Et punkt i utredningsprogrammet sier også at det skal lages visualiseringer fra spesielt viktige kulturminner eller kulturmiljøer som blir berørt, som nevnt under punktet ”landskap og visualisering”. Framgangsmåten for utredningene er spesifisert i utredningsprogrammet, og det forutsettes blant annet at de relevante myndighetene og andre aktuelle kilder kontaktes. Møre og Romsdal fylkeskommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Sametinget er høringsparter og vil få utredningen på høring.

På samme måte som utredningen av landskap skal utredningen av kulturminner og kulturmiljø ses i sammenheng med vurderingene for ”landskap og visualisering” og ”friluftsliv”.

Friluftsliv

Flere av høringsinstansene trekker i høringsuttalelsene frem områder de mener er viktige for friluftslivet. I noen av uttalelsene går det også frem at noen områder er spesielt tilrettelagt for friluftsliv i form av blant annet opparbeida stier, skilting og benker.

NVE har i utredningsprogrammet stilt krav om at det skal redegjøres for viktige friluftsområder som berøres av anleggene, og dagens bruk av områdene skal beskrives. Direkte og indirekte konsekvenser for bruken av områdene skal utredes, og dette skal blant annet gjøres gjennom kontakt med lokale og regionale myndigheter, interesseorganisasjoner og lokalkjente. Vi har også med et krav om at alternative friluftsområder til de som blir berørt skal beskrives kort. Disse utredningskravene mener

NVE dekker relevante krav som høringsinstansene har reist. Vi har dessuten under utredningspunktet som omhandler landskap og visualisering bedt om at visualiseringer også bør utarbeides med utgangspunkt i viktige friluftsområder og ferdselsårer. Mulige framtidige brukere og aktiviteter mener vi imidlertid det er vanskelig å utrede, ut over det som det foreligger konkrete planer om. Under temaet "arealbruk" stilles det krav om at forholdet til offentlige og private planer og tiltak skal utredes. Vi forutsetter for øvrig at høringsinstansene benytter anledningen til å opplyse NVE om eventuelle planer når oppdatert søknad og konsekvensutredning sendes på offentlig høring.

Naturmangfold

Gjennom høringen av meldingen har NVE mottatt flere innspill om naturmangfold i områder som kan bli berørt av anleggene. I områder der eksisterende dokumentasjon er mangelfull med hensyn til å beskrive virkninger av tiltaket, skal informasjonen suppleres med nye feltregistreringer.

Flere av høringsinstansene nevner ulike turløyper som kan bli berørt av anlegget og at disse må kartlegges. Orkdal kommune understreker at kart over prioriterte viltområder ikke finnes i sentrale databaser og at det er viktig at kommunen kontaktes direkte for tilstrekkelig informasjon om dette temaet. Vilt og jakt nevnes også av andre høringsinstanser som et mulig utredningstema. NVE inkluderer et undertema om andre dyrearter i utredningsprogrammet, hvor Statnett skal vurdere blant annet konsekvensene for vilt. I fremgangsmåten er det spesifisert at Statnett blant annet skal kontakte regionale- og lokale myndigheter og organisasjoner/ressurspersoner i dette arbeidet. Miljødirektoratets håndbok om viltkartlegging skal benyttes.

NVE er enig med høringsinstansene i at kartlegging av konsekvenser for naturmangfoldet er viktig. Kravene fra høringsinstansene om utredning av naturmangfold vil etter NVEs mening dekkes av utredningsprogrammet. Det er imidlertid viktig å påpeke at utredninger knyttet til et spesielt tiltak som en meldt kraftledning, ikke vil gi en full kartlegging av naturmangfoldet verken i traseene eller i omkringliggende områder. NVE vil blant annet stille krav om at viktige områder og lokaliteter for naturmangfoldet skal fremstilles i form av et temakart i tillegg til den verbale beskrivelsen. NVE mener at det skal fokuseres på truede og sårbare arter, samt arter som man vet kan være spesielt påvirket av denne typen anlegg. Dette vil etter NVEs mening gi tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for NVEs konsesjonsvedtak.

NVE har i utredningsprogrammet valgt å dele opp temaet naturmangfold i deltemaene "naturtyper og vegetasjon-", "fugl", "andre dyrearter" og "samlet belastning". NVE viser til at det for deltemaene "fugl" og "andre dyrearter" skal vurderes hvordan anlegget kan påvirke kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter, jf. Norsk Rødliste 2010. For fugl skal det videre vurderes hvordan tiltaket kan påvirke artenes adferd og bestand gjennom forstyrrelser, kollisjoner, elektrokusjon og redusert/forringet økologisk funksjonsområde.

NVE mener en konsekvensutredning basert på de konkrete punktene om naturmangfold i utredningsprogrammet vil danne et godt beslutningsgrunnlag for vurderinger rundt temaet.

NVE henviser for øvrig til kapittel 4.1.2 om "Prosess og metode" og "Avbøtende tiltak og transport", hvor NVE presiserer nytten av å se flere delutredninger i sammenheng for å få et bedre beslutningsgrunnlag. Når det gjelder utredningen av naturmangfold, bør denne særlig sees i sammenheng med vurderinger av inngrepsfrie naturområder og verneområder under temaet "arealbruk".

Arealbruk

En rekke høringsinstanser er opptatt av eksisterende og planlagt ny bebyggelse i områdene som kan bli berørt av en ny 420 kV kraftledning. Flere av høringsinstansene mener avstanden til eksisterende boliger og fritidsboliger langs den planlagte kraftledningen må fremgå i en konsekvensutredning. Videre har NVE gjennom høring av meldingen fått innspill om flere ulike planer for utbygging av boliger og hyttefelt, og høringsinstansene ber om at Statnett utreder virkningene for disse planene i konsekvensutredningen.

NVE vil inkludere et punkt i utredningsprogrammet som sier at Statnett skal kartlegge eksisterende og planlagt bebyggelse i en avstand fra 100 meter fra senterlinjen. I tillegg skal Statnett beskrive forholdet til andre offentlig og private planer, herunder blant annet planer for utbygging av nye boliger og hytter beskrives. Flere høringsinstanser er opptatt av tiltakets virkninger for råstoffutvinning og masseuttak. Planer knyttet til råstoffutvinning/masseuttak vil også inngå i dette punktet og skal beskrives.

Flere høringsinstanser er opptatt av kraftledningens potensielle innvirkning på verneområder, som for eksempel Munklia naturreservat. NVE ber Statnett beskrive tiltakets eventuelle virkninger for vernede eller planlagt vernede områder naturmangfoldloven og/eller plan- og bygningsloven og eventuelt vassdrag vernet etter Verneplan for vassdrag.

Kravene NVE har stilt omfatter beskrivelse av båndlagt areal, forholdet til alle eksisterende og planlagt tiltak og offentlige og private planer. Transportbehov, kartlegging av eksisterende og planlagt bebyggelse og forholdet til vernede områder og INON skal beskrives. NVE mener at de utredningskravene vi har foreslått under overskriften ”Arealbruk” dekker alle innspill fra høringsinstansene for temaet.

Nærings og samfunnsinteresser

Lokalt næringsliv

NVE vil i utredningsprogrammet sette krav om at tiltakets eventuelle konsekvenser for lokalt næringsliv vurderes. Vurderingen av virkninger skal ses i sammenheng med vurderingene som gjøres under temaet ”reiseliv”.

Reiseliv

Noen av høringsinstansene er bekymret for at reiselivsnæringer knyttet til Trollheimen vil bli skadelidende som følge av den planlagte kraftledningen og anleggsarbeidet. NVE har inkludert et utredningspunkt som omhandler reiseliv, der vi ber om at reiselivsnæringen beskrives og at tiltakets virkninger med hensynt til reiseliv vurderes. Denne vurderingen skal blant annet basere seg på informasjon fra lokale, regionale og sentrale myndigheter, reiselivsvirksomheter og lokalkjente. NVE mener kravene i utredningsprogrammet vil ivareta utredningsbehovet i nødvendig grad. Når utredningen sendes på offentlig høring, vil det være høringsinstansenes oppgave å opplyse om eventuelle planer og virksomheter eller utviklingsmuligheter som utredningen ikke dekker. Det anses som hensiktsmessig at vurderingene for reiseliv ses i sammenheng med vurderingene som gjøres under temaene ”landskap og visualiseringer” og ”friluftsliv”. Bakgrunnen for dette er at temaene i noen grad vil kunne overlape.

Landbruk

Flere av høringsinstansene er opptatt av at konsekvenser for landbruket må utredes. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener forhold knyttet til arrondering av jord- og skogbruksarealer før og etter tiltaket må behandles i konsekvensutredningen. Rindal skogeierlag mener virkningene for skogbruket må utredes for alle alternativer. Skogeierlaget understreker at ulemper knyttet til vindfall langs nye

ryddekanter må komme tydelig fram i utredningene. Rindal bondelag mener konsekvensene for jordbruket må utredes for alternativene med parallellføring henholdsvis nord og sør for eksisterende 420 kV ledning og med bygging i eksisterende 300 kV trasé, og at ulempene ved de ulike alternativene må sammenlignes. Knut Ole Bleke ønsker at Statnett pålegges å utrede muligheten for oppdyrking av båndlage arealer der hvor dette er naturlig. NVE mener at de punktene vi har inkludert i utredningsprogrammet ivaretar utredningsbehovene for jord- og skogbruk i vid forstand og vil dekke de kravene som er spilt inn. Avbøtende tiltak skal vurderes for alle de temaene der det er aktuelt. NVE vil inkludere et eget punkt i utredningsprogrammet der vi ber Statnett vurdere muligheten for oppdyrking av båndlagt areal til nytt jordbruksareal som et avbøtende tiltak. Aktuelle arealer kan for eksempel være områder båndlagt på grunn av eksisterende 420 kV ledning og omsøkt ny 420 kV ledning.

Reindrift

Sametinget og Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark (Reindriftsavdelingen i Sør-Trøndelag) mener konsekvenser for reindrifta innenfor Trollheimen reinbeitedistrikt må utredes. De ber også om at avbøtende tiltak vurderes. NVE vil i utredningsprogrammet inkludere et punkt om reindrift. Ledingen vil kunne berøre ett reinbeitedistrikt, og distriktets bruk av området skal beskrives. Statnett skal også oppsummere eksisterende kunnskap om kraftledninger og rein, og utrede hvilke virkninger ledningen vil kunne gi for reinbeitedistriktet. Avbøtende tiltak skal eventuelt vurderes.

Luftfart og kommunikasjonssystemer

Forsvarsbygg er i sin høringsuttalelse opptatt av at luftspenn utgjør permanente trusler mot lavtflyvende luftfartøy. NVE vil inkludere et punkt i utredningsprogrammet som omhandler luftfart, og ber om at Statnett gjør rede for anleggets virkninger for omkringliggende radaranlegg, navigasjonsanlegg og kommunikasjonsanlegg for luftfarten, samt virkninger for inn- og utflyvningsprosedyrene til omkringliggende sivile og militære flyplasser. Det skal også vurderes om anlegget utgjør hindringer for annen luftfart, spesielt for lavtflyvende fly og helikopter. Statnett skal undersøke om eksisterende fjordspenn over Todalsfjorden og Sunndalsfjorden har medført problemer for luftfarten i perioder med dårlig vær. Virkninger for andre kommunikasjonssystemer skal også vurderes. Behovet for merking av luftspenn skal også vurderes, jf. forskrift om merking av luftfartshindre. I arbeidet med utredningene skal det tas kontakt med Avinor og aktuelle operatører av lavtflygende fly og helikopter.

Elektromagnetiske felt

Flere høringsinstanser er opptatt av mulige helsevirkninger av elektromagnetiske felt og at slike felt langs ledningen må utredes.

I tråd med anbefalte utredningsnivå fra Statens strålevern, vil NVE sette krav om at tiltakshaver kartlegger om det finnes bygg som vil bli eksponert for elektromagnetiske felt over 0,4 mikrottesla (μT) i årsgjennomsnitt. Styrke og utstrekning av magnetfeltet er avhengig av hvor mye strøm som går gjennom ledningen, samt blant annet mastetype, mastehøyde, lineoppheng og om ledningen parallellføres med andre kraftledninger. Utredningsnivået for magnetfelt på 0,4 μT er ikke en tiltaksgrense eller en absolutt grenseverdi, men et utredningsnivå. NVE vil sette krav om at Statnett inkluderer magnetfelt fra eksisterende kraftledninger i beregningene av magnetfelt der den meldte ledningen parallellføres med andre kraftledninger. Det skal fremgå hvilke typer bygg (boliger, fritidsboliger, skoler/barnehager og andre bygg) som utsettes for feltnivåer over utredningsnivået. Omfanget av eksponeringen skal beskrives og tallfestes. Det skal gjøres en vurdering av hvilke tiltak som kan gjennomføres for å redusere feltnivå for bygg som vil få magnetfeltnivåer over 0,4 μT . Med

bygg menes i denne sammenheng boliger, skoler og barnehager. NVE ber også om at tiltakshaver oppsummerer eksisterende kunnskap om kraftledninger og helse.

Arealet som vil få magnetfeltverdier over $0,4 \mu\text{T}$ vil kunne være større enn rydde- og byggeforbudsbeltet langs kraftledningen, som det erverves bruksrett til, da det ikke eksisterer noe forbud mot å oppføre bygninger eller andre konstruksjoner innenfor området hvor magnetfeltnivåer er over $0,4 \mu\text{T}$. Orkdal kommune opplyser i sin uttalelse at de har innført bindende grenser i arealdelen av kommuneplanen som sier at 420 kV kraftledninger ikke kan bygges nærmere enn 105 meter fra boliger. NVE viser i denne sammenheng til St.prp.nr. 66 (2005-2006) som sier at det er styrken på magnetfeltet som er det essensielle, og ikke nødvendigvis avstanden mellom feltkilde og bebyggelse. NVE presiserer at det ikke er innført grenseverdier for magnetfelt, og eventuelle tiltak for å redusere magnetfelt i bygg skal vurderes fra sak til sak. Videre fremgår det at lokale grenseverdier ikke kan begrunnes faglig og derfor ikke bør vedtas. NVE legger til grunn tilrådninger og vurderinger fra Statens strålevern, jf. veilederen "Bebyggelse nær høyspentanlegg" utgitt av Statens strålevern og NVE. NVE viser videre til at kraftledninger med anleggskonsesjon er unntatt planbestemmelsen i plan- og bygningsloven og at kommuner ikke har adgang til å fastsette planbestemmelser for slike anlegg.

NVE ser følgelig ikke grunnlag for at Statnett i den videre planleggingen skal forholde seg til Orkdal kommunes avstandskrav som en absolutt grense. NVE anser for øvrig at temaet elektromagnetiske felt vil bli tilstrekkelig ivaretatt gjennom det fastsatte utredningsprogrammet.

Forurensning

NVE vil inkludere et punkt i utredningsprogrammet om at støy fra kraftledningen og aktuelle transformatorstasjoner skal beskrives. NVE ber også om at Statnett beskriver mulige kilder til forurensning fra anleggene og vurderer risiko for forurensning. NVE vil også be Statnett utrede eventuelle virkninger for drikkevannskilder langs kraftledningen.

4.2 Utredningskrav som ikke er inkludert i utredningsprogrammet

Noen av høringsinstansen har fremmet krav om utredninger som NVE ikke mener er beslutningsrelevante for å avgjøre konsesjonsaken. Disse kravene vil ikke bli inkludert i utredningsprogrammet. Noen har også fremmet krav som dekkes av informasjonskravene til en søknad etter energiloven og som derfor ikke inkluderes i utredningsprogrammet etter konsekvensutredningsforskriften.

Traséalternativer

Tisløv og Strøm ønsker også at det utredes et alternativ lenger nord enn meldt alternativ 1.1 gjennom Melhus kommune. Tisløv og Strøm forslår en trasé som krysser Gaula ved Nordre Jaktøya, videre over Reitan og Duvstein, før traseen treffer eksisterende 420 kV ledning ved Egga. NVE viser til at dette traséforslaget samsvarer med alternativ 2.1 i søknad av 23.11.2001 om konsesjon for å bygge den eksisterende 420 kV-ledningen mellom Klæbu og Viklandet. NVE vurderte i bakgrunnsnotat av 23.09.2002 (ref. NVE 200103553-234) at denne traseen vil komme i siluett og virke dominerende i landskapet på vestsiden av Gaula. Det ble også påpekt at alternativet ville ødelegge mye skog og virke skjæmmende for friluftslivet. Alternativet vil berøre Øyåsmarka, som er viktig i for nærfriluftsliv og undervisning. Med bakgrunn i innkomne høringsuttalelser i saken fra 2001 og NVEs tidligere vurderinger av traseen, velger vi å ikke ta dette med i utredningsprogrammet.

Forsvarsbygg ønsker i sin høringsuttalelse at det utredes et traséalternativ langs østsiden Todalsfjorden til Todalen, for deretter å følge eksisterende kraftledninger på tvers av Viromdalen og videre til

Sunnalsøra og Aura. Bakgrunnen for dette ønsket er å unngå fjordspenn over Sunndalsfjorden, Todalsfjorden og Ålvunddalen. NVE påpeker at den nye 420 kV kraftledningen er planlagt å krysse fjordene på samme sted som eksisterende 420 kV og 300 kV ledninger. Selv om den planlagte 420 kV ledningen bygges lenger øst og uten behov for fjordkryssinger, vil fortsatt eksisterende 420 kV krysse både Todalsfjorden og Sunndalsfjorden. Vi ser ikke grunnlag for å be Statnett vurdere et slikt traséalternativ. For øvrig viser vi til omtale foran under avsnittet ”luftfart og kommunikasjonssystemer”.

Naturmangfold

Eva Tilseth, Jon Kristian Skei og Dag Dolmen ønsker at det gjøres en kartlegging av salamanderlokaliteter, flaggermus og elvemusling langs de planlagte traseene. NVE legger opp til at utredninger skal ta utgangspunkt i eksisterende informasjon og suppleres med feltbefaring der relevant informasjon er mangelfull. NVE kan ikke se at det er grunnlag for å pålegge Statnett å gjennomføre en generell kartlegging av spesifikke arter over store områder. Etter NVEs erfaring er ikke flaggermus og elvemusling arter som i særlig grad påvirkes av kraftledninger. Utredningskravet for temaet naturmangfold dekker også disse artene der det er relevant, jf. avsnittet om naturmangfold ovenfor og kapittel 4 i utredningsprogrammet.

Verdiforringelse

Flere grunneiere har ytret bekymring for verdiforringelse som følge av at det bygges luftledning i nærheten av deres eiendom. Verdiforringelse og erstatning vil bli et sentralt tema ved forhandling om minnelige avtaler eller vil inngå i en eventuell skjønnsprosess i forbindelse med ekspropriasjon. Økonomiske virkninger for den enkelte grunneier inngår ikke som en del av NVEs konsesjonsvurdering, og NVE vil ikke sette krav om at en eventuell verdiforringelse skal utredes. NVE viser for øvrig til kapittel 7.8 "Innvirking på private interesser" i "Veileder for utforming av søknad om anleggskonsesjon for kraftoverføringsanlegg" som tiltakshaver skal bruke for å utarbeide søknaden.

Reindrift

Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark (Reindriftsavdelingen i Sør-Trøndelag) mener at gjeldende lovgrunnlag, som blant annet reindriftsloven, Vedtak om rett til å utøve reindrift i Trollheimen-området, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag, Lov om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal, leieavtaler mellom grunneiere og Trollheimen sitje mv., bør inkluderes i utredningen. NVE er av den oppfatning at utredningsprogrammet i tilstrekkelig grad vil ivareta temaet reindrift. NVE anser at en beskrivelse av forholdet til gjeldende lovverk er en myndighetsoppgave som NVE vil omtale i bakgrunnsnotatet knyttet til konsesjonsvedtaket. I den grad de aktuelle lover gir bestemmelser med virkning for planlegging og gjennomføring av tiltaket, forutsetter NVE at Statnett forholder seg til disse.

Reindriftsavdelingen i Sør-Trøndelag ønsker videre en utredning av de samlede effektene av eksisterende og planlagte inngrep innenfor Trollheimen sitje. De mener dette er viktig for å se helheten av tiltakets betydning og viser i denne sammenheng til vedlegg III i forskrift om konsekvensutredninger. Ved vurdering av virkninger av den planlagte ledningen legges dagens situasjon til grunn. NVE mener eventuelle virkninger av ledningen dermed vil vurderes på grunnlag av eksisterende inngrep, og at virkninger av - eller tilpasninger reindriften har gjort til - disse tidlige inngrepene indirekte vil omfattes av konsekvensutredningen. Krav om utredning av samlede virkninger av planlagte inngrep stiller seg noe annerledes. NVE har forståelse for ønsket om at det gjøres en slik vurdering innenfor Trollheimen sitje. Imidlertid finnes det ikke så langt NVE kjenner til

anvendelig metodikk eller kunnskapsgrunnlag om ulike tiltaks mulige vikninger for reindrift til å gjøre slike vurderinger konkret. Etter NVEs oppfatning vil derfor slike vurderinger måtte holdes på et generelt nivå. NVE anser at temaet reindrift vil bli tilstrekkelig ivaretatt gjennom det fastsatte utredningsprogrammet

ROS-analyse

Statkraft Energi AS ønsker at det blir gjennomført en ROS-analyse med hensyn til driftsikkerhet vedrørende løsninger i Aura transformatorstasjon. NVE setter ikke krav til at det skal utarbeides en egen ROS-analyse for driftsikkerhet i forbindelse med konsekvensutredningen, men viser til at Statnett i tillegg til utredningsprogrammet skal benytte "NVEs veileder for utforming av søknader etter energiloven" og at det i denne stilles krav til vurdering av fordeler og ulemper ved omsøkte systemløsninger og beredskap. Ulike løsninger og betydning for Aura transformatorstasjon er derfor noe som vil beskrives i søknaden. I tillegg stiller beredskapsforskriften egne krav til utarbeidelse av ROS-analyser i forbindelse med klassifisering av nye anlegg. NVE mener temaet vil bli tilstrekkelig ivaretatt gjennom formelle krav til innhold i søknad og krav etter beredskapsforskriften.

Råstoffutvinning/masseuttak

Gjennom høring av meldingen har det kommet flere innspill fra blant annet Direktoratet for mineralforvaltning og Franzefoss AS om utredning av tiltakets virkninger for naturressurser. NVE viser til avsnitt 4.1.4 ovenfor vedrørende traséjusteringer, hvor det fremgår at Statnett skal vurdere en trasé sør for den planlagte utvidelsen av Vassfjell pukkverk, og til avsnitt 4.1.5 "arealbruk", hvor forholdet til private og offentlige planer skal beskrives. NVE vurderer at punktene "arealbruk" og "traséjusteringer" vil dekke høringsinstansenes krav om utredning av tiltakets innvirkning på råstoffutvinning og masseuttak.

5 Foreleggning av utredningsprogram

Utkastet til oppdatert utredningsprogram og notatet "Bakgrunn for oppdatert utredningsprogram" er i tråd med konsekvensutredningsforskriften § 8 forelagt Klima- og miljødepartementet. I brev til NVE av 27.05.2014 gir Klima- og miljødepartementet sine merknader til utredningsprogrammet.

Departementet peker på at det i innledningen i utredningsprogrammet fremgår at håndbøkene til Miljødirektoratet bør benyttes og at metodikken i Statens vegvesens håndbok 140 anbefales benyttet. De mener utredningsprogrammet bør være klarere på at Statens vegvesens håndbok 140 og Miljødirektoratets håndbøker skal benyttes. Klima- og miljødepartementet viser til at formuleringen ikke samsvarer med det som står om fremgangsmåte under enkelte av de ulike fagtemaene, hvor det fremgår at Miljødirektoratets håndbøker skal benyttes. Videre ønsker departementet at ryddebeltet inkluderes i beskrivelsen av arealer som blir fysisk berørt under temaet naturtyper og vegetasjon. Klima- og miljødepartementet ønsker også at det inkluderes et punkt i utredningsprogrammet der det skal gjøres en vurdering av hvilke større landskapsøkologiske sammenhenger som berøres av tiltaket. Departementet mener videre at det bør spesifiseres i beskrivelsen av fremgangsmåten under de ulike deltemaene for naturmangfold at det skal hentes inn skjermet artsinformasjon fra fylkesmannen.

NVE er enig i at ryddebeltet skal inngå i beskrivelsen av hvilke arealer som blir fysisk berørt under punktet naturtyper og vegetasjon, og vi har derfor inkludert dette i utredningsprogrammet. Vi har også tatt inn en setning om at det skal innhentes skjermet artsinformasjon fra fylkesmannen under alle deltemaene for naturmangfold i utredningsprogrammet.

Bakgrunnen for at NVE ikke krever at Statens vegvesens håndbok 140 og Miljødirektoratets håndbøker skal følges for alle temaer i utredningsprogrammet er at selv om utbygging av veier og

kraftledninger har mange fellestrekk når det gjelder virkninger for miljø og samfunn, er det også vesentlige forskjell i de fysiske inngrepene knyttet til disse tiltakene. NVE er derfor åpne for at håndbok 140 og Miljødirektoratets håndbøker ikke er like relevante for alle temaene i utredningsprogrammet. Under den generelle beskrivelsen av prosess og metode i kapittel 1 i utredningsprogrammet mener vi det derfor bør spesifiseres at håndbøkene skal benyttes der det anses som relevant. For de temaene vi mener håndbøkene er relevante har vi spesifisert at disse skal benyttes under de enkelte temaene i utredningsprogrammet.

Når det gjelder departementets ønske om at det bør gjøres en vurdering av hvilke større landskapsøkologiske sammenhenger som berøres av tiltaket, vurderer NVE at dette dekkes opp av andre punkt i utredningsprogrammet. NVE viser til at det under punktet andre dyrearter i kapittelet om naturmangfold skal gjøres en vurdering av om viktige økologiske funksjonsområder for kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter, kan bli vesentlig berørt av anlegget. Etter NVEs vurdering vil dette punktet sammen med andre punkt under temaene naturmangfold og landskap gi en tilstrekkelig vurdering av sammenhengen mellom de registrerte enkeltområdene og flyten av individer mellom disse.

6 Oppsummering

På bakgrunn av melding med forslag til utredningsprogram, innkomne merknader, Klima- og miljødepartementets innspill og egne vurderinger har NVE fastsatt et oppdatert utredningsprogram for den planlagte 420 kV-kraftledningen Klæbu-Viklandet.

Utredningsprogrammet er tematisk oppdelt og omtaler både problemstillinger som skal belyses og framgangsmåter som skal benyttes. I utredningsprogrammet er det først et kapittel om prosess og metode, som er relevant for alle temaene. Det stilles også krav til at det skal gjøres en kort oppsummering av søknaden etter energiloven. Vider i utredningsprogrammets kapittel 3 gis det krav til hvilke traseer og alternativer som skal utredes videre, og kapittel 4 setter NVE rammene for utredning av relevante fagtema.

Når det gjelder de ulike fagtemaene som skal utredes, har NVE tatt utgangspunkt i nylig fastsatte utredningsprogram for denne typen tiltak. I tillegg til de traseene som Statnett har foreslått krever NVE at de vurderer enkelte traséjusteringer og nye traseer i Klæbu, Trondheim, Melhus, Skaun og Orkdal kommuner.

NVE understreker at informasjonen i en søknad etter energiloven og en konsekvensutredning etter dette utredningsprogrammet, til sammen utgjør beslutningsgrunnlaget for NVEs konsesjonsavgjørelse sammen med de høringsinnspill vi mottar ved høring av denne dokumentasjonen. NVE mener en konsekvensutredning utarbeidet på bakgrunn av det fastsatte utredningsprogrammet vil gi et godt grunnlag for å beslutte om anlegget bør bygges. Dokumentasjonen vil også gi et godt grunnlag for å vurdere hvilken trasé og utforming av anlegget, som samlet gir minst negative virkninger for natur, miljø og samfunn.